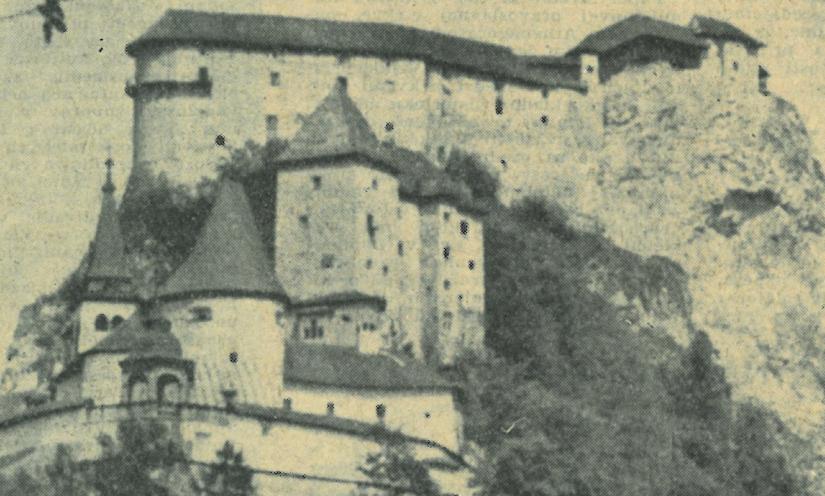

ŽIVOT

KULTURNE - SOCIÁLNÍ ČASOPIS

LUTY — FEBRUÁR — ÚNOR — Nr 2 — 1964 — Cena 1 zl

ORAVSKÝ ZÁMOK

V rušných časoch stredoveku medzi Baltom a Balkánmi prechádzali rozličné obchodné cesty. Jedná z nich medzi Uhorskou a Poľskom viedla v Kráse oravskej kotliny chránenej proti vetrom hrebeňom Oravskej Magury, popri rieke Orave a ďalej cez Slovensko smerovala na juh k Budapešti. Popri tejto ceste stali hrady, ktoré mali chrániť majetok a život kupcov dovažujúcich v stredoveku poľsku sol, plátno, jantár, olovo a iné tovary.

Jedným z týchto strážnych hradov, ktoré pravdepodobne už ako drevené pevnosti obklopovali Veľkomoravskú ríšu bolo niekdajšie feudálne sídlo viádeov Oravy, vznášajúce sa ako kamenný veľkán na vysokom bradle z mamláského vápenca — Oravský zámok.

V tomto krásnom malebnom pozadí už temer 700 rokov vyčnieva on ako neprístupný, strmý štít do výšky 112 metrov nad hladinu bystrej Oravy. V dobe slávnej minulosti sústredovala sa tu vojenská a hospodárska moc údolia Oravy.

Počiatky hradu sú neznáme. Prvá písomná zpráva z roku 1267 spomína

o ňom ako majetku kráľa Bela IV. Z údajov listiny však vyplýva, že hrad bol postavený za vlády Ondreja II. (1205 — 1235), a patril k Zvolenskému kráľovskému dominiu spravovanému hradným županom na Zvolenskom hrade.

Už v 13. storočí Oravský zámok delil sa na tri hlavné časti: kamenný horný hrad zaberajúci vrchol bradla, stredný hrad, ktorý chránil prístup k hornému a dolnému hradu zvaný tiež predhradie. Všetky tri časti tvoria samostatné celky, ale sú medzi sebou spojené. V čas obliehania hradu každá časť mohla sa osobitne brániť.

Hospodárske budovy, maštale a byty čelade bývali vtedy azda len na dolnom hrade, ktorý obkolesovali hradby vybudované z drevna a hliny. Dnes nachádza sa tu tunajší múzeum a archív umiestnený v okruhnej veži.

Na strednom hrade stala na začiatku iba veľká veža v priereze 9,5 m ku ktorej sa pripájal zo severnej a východnej strany hrubý hradný mür, zosilnený v 15. storočí okruhlými vežami vystavanými za panovania Jána Korvína. Úzka, zvýšená terasa pred stredným hradom opevnená bola palisádou a spolu s mürom tvorila opev-

néné pásmo obranne. Jediný vstup do veže, na vysoké druhé poschodie viedol po rebríku, ktorý v čase nebezpečenstva dal sa ľahko odstrániť. V tuneli pod baštou stredného hradu nachádzajú sa dvere, ktoré podľa povesti viedli do pivnice — najhornejšieho väzenia, kde uväznený musel ležať v skrčenej polohe v úplnej tme. Hradna studňa, hlboká asi 70 metrov nachádzala sa v nádvori stredného hradu, vykopaná pod skalou horného hradu. Podľa údajov mali ju kopať dva roky vo vápencovej skale kým sa dostali k hladine vody.

Z dolného a stredného hradu, podľa opisu z roku 1557, viedli 364 drevené schody umiestnené v hrúbke müru. Celý horný hrad čiže citadela, vystavenný na zrazených stenach štitu mal v 13. storočí len prizemie. Poschodie bolo vystavené až v 16. storočí. Nachádzali sa tu obytné krídla, skladajúce sa z dvoch časti: širšej západnej a užšej časti v strede bradla. Východná najvyššia časť mala po celej dĺžke iba jednu dĺžku sieň, do ktorej viedli úzke drevené schodiky, ktoré spojovali obytnú budovu s najvyšším vrcholom bradla kde stala tiež kaplnka majiteľa hradu.

Všetky časti hradu behom storočí boli upevňované a tiež prestavované meniac svoj pôvodný ráz, preto komplex hradných budov predstavuje výsledky stavebnej činnosti rôznych čias a slohu. Najväčšie zničenia priniesol so sebou požiar v 1800 roku, ktorý postihol celý stredný a čiastočne dolný hrad. Všetke drevené časti hradu zhoreli. Od tej doby bol s viacročnými prestávkami neustale rekonštruovaný. Najmä opravné práce a opatrná pečlivá rekonštrukcia historických budov Oravského zámku, po predchadzajúcom umelecko-historickom výskume, aby zachoval jeho pôvodný a osobitný výraz, začala sa pred desiatimi rokmi. V poslednom čase sa skončili hrubé stavebné práce v strednej časti hradu, niektoré budovy sa obnovili a podstatne zdvihli vzhľad celého objektu. Po ukončení úpravy vnútajších miestnosti otvorený bude štvorposchodový palác s výstavnou plochou asi 700 m² a Oravské múzeum zároveň bude mať možnosť umiestniť vlastivedné zbierky.

Pri prehádzke po reštaurovaných sieňach Oravského zámku prihováraju

(DOKONČENIE NA STR. 8)

NÁŠ KOMENTÁR

Koniec štátneho smútku po prezidentovi Kennedymu otvára v USA obdobie špekulácií a volebných predpovedí. Už dnes obidve strany, republikánska a demokratická uvažujú o svojich možnostiach a možnostiach svojich kandidátov na budúceho prezidenta USA. Demokrati vedia už veľmi dobre, že ich kandidátom bude terajší prezident Lyndon Johnson. Z republikánskej strany snažia sa získať popularitu dvaja súčasne hlavní kandidáti, guvernér New Yorku Nelson Rockefeller a senátor z Arizony — Barry Goldwater. Výskumy verejnej mienky, ktoré sa veľmi často prevádzajú v Spojených štatoch ukazali, že keď by sa voľby konali teraz, Johnson dostal by 75 percent hlasov a Goldwater ostatné. Výsledky volieb boli by rozhodnuté. Pre koho teda pracuje čas, ktorý delí súčasnosť od volieb? Odpoveď na túto otázku zaujímajú tak každúho Američana-voliča, ako aj celý svet.

O súčasnom prezidentovi USA Lyndonovi Johnsonovi vládne mienka, že je to človek činu, praktický politik a skúsený taktik. Hovorí, že bude pokračovať v politike Kennedyho. Snaží sa o odhlasovanie prihlásených ešte svojim predchodom zákonov a iných predošle plánovaných ťahov, ako aj predklada vlastné návrhy. Napríklad tzv. „útok proti biede“. Nedávno uverejnené zprávy informujú, že v Spojených štatoch 20 miliónov ľudí „žije v krajnej nôdze“ a „26 miliónov pod americkú štandardu“. Johnson hovorí tiež o nutnosti zachovania mieru na svete a mierovom riešení medzinárodných problémov. Ako vidíme politické a ekonomicke momenty v prvom období prezidentury Johnsona sú také, aké si praje obyvateľ USA, ak len nie je presvedčený rasistom alebo zástancom studenej alebo horúcej vojny. Takýto Američan bude asi hlasovať na Johnsona čo mu zaistí víťazstvo vo volbách. Zaistí tým viac ak sa prezidentovi Johnsonovi podarí na súčasnom II. zasadane 88 Kongresu presadiť zákonodarný program novej administrácie. Predpokladom úspešnej spolupráce Johnsona s Kongresom je to, že už 32 rokov je činný v politických kruhoch Waschingtonu a ako to zdôrazňujú novinári, pozna metódy snaď menej radikálne, ale práve preto účinnejšie, ako aj vie ktoré šnúrky zatiahnuť, aby dosiahlo žiaduce reakcie.

Jeden z predpokladaných kandidátov na prezidenta republikánskej strany, Goldwater odhalil s novým rokom svoju tvár takým spôsobom, že prekvapili dokonca aj tých, ktorí očakávali revelácie. Oznámil, že ak ho zvolia prezidentom bude sa snažiť o vystúpenie USA z dohody o čiastočnom zákaze nukleárnych pokusov, ktorá — podľa neho — je nevýhodná pre Spojené štaty. Goldwater zistil tiež, že USA mali by použiť hrozbu zrušenia diplomatických súťaží so Sovietskym sväzom ako „prostriedku pre vydelenie rokov“. Vypovedal sa tiež za vystúpením USA z OSN ak táto organizácia rozhodne sa prinávrať Eudovej Čine práva, ktoré jej patria v OSN. K tejto „kytici myšlienok“ nezabudol pridať slová o čo najrýchlejšom zadlávení kubánskej revolúcie.

Pri čítaní týchto slov máme dojem, že ich vratel človek nie celkom normálny a nie ktorí snažiaci sa získať kandidáturu na tak vznešený úrad. Avšak je to len dojem. Goldwater jestuje a snaží sa získať nomináciu na kandidáta republikánskej strany na prezidenta USA. Známý americký publicista Lippmann zhodnotil politický program Goldwaterna ako ohrozený ďalšie jestvovanie Spojených štátov.

Lippmann má pravdu, je však treba poznámenať, že taká politika znamenala by nebezpečie pre svetový mier. Preto nielen Američanov, ale aj celý svet zaujímajú možnosti jednotlivých kandidátov na prezidenta USA.

Je treba vedieť, že prezident USA má veľkú pravomoc a zoskupuje vo svojich rukách celú výkonnú moc. Šéfovia rezortov, pomenovaní tajomníkmi a nie ako v Európe ministrami, nerozhoduju kolektívne o štátnych záležostiach ale len radia prezidentovi, ktorý vobec nemusí sa ich radom prispôsobiť. Prezident menuje a odvoláva členov svojho kabinetu ako aj môže zakladať a likvidovať úrady a postavenia vo federálnej administrácii. Taktiež prezident môže bez súhlasu Kongresu viesť neoficiálnu vojnu, ako dokazujú príklady z Kóre a južného Vietnamu. Rozsah jeho moci ukladá naň veľkú zodpovednosť. Po zavraždení prezidenta Kennedyho, prezident Johnson povedal v posolstve Kongresu: „Gulka vraha uložila mi strašlivú farhu úradu prezidenta. Nemôžem sám dvíhať túto farhu. Potrebujem vašu pomoc a pomoc všetkých Američanov.“

Charakteristický z tohto zorného uhla je otvorený list amerického publicista z Floridy Stetsona Kennedyho v ktorom obracia sa na prezidenta Johnsona s prosbou o zaujatie najvažnejšieho postoja k sovietskemu návrhu uzavretia paktu a neútočeniu. „Pán prezident — píše na konci listu autor, — z výšky svojho súčasného postavenia možno uzrieť v skutočnom svetle tých ľudí malého formátu, ktorí riadiac sa vlastnými zaujmami odmietajú uzavretie uvedenej dohody a podporujú studenú vojnu.“ K takým ľuďom určite môže sa započítať senátor Barry Goldwater — pomenovaný šéfom programu studenej vojny. Nikto neprorokuje jemu ani jemu podobným kandidátom, veľké možnosti vo volbách. Budúcnosť asi potvrdí to čo sa predvída.

MIEROVÉ INICIATÍVY

Rok 1964 privítalo ľudstvo s nádejou, že mier bude zachovaný a hrozba vojny ešte viac oddalená. Už na prahu nového roku ministrov predsedu N. Chruščov postal šéfom štátov a vlád krajín celého sveta posolstvo s návrhom dohody o zrieknutí sa násilia pri riešení uzemných sporov.

Druhým dôležitým návrhom je nový plán smerujúci k zastaveniu pretekov zbrojení a pokračovanie v rokovaniach o odzbrojení, vysunutý I. tajomníkom KC KPZR súdr. Vladislavom Gomulkom.

Tak sovietske posolstvo ako aj polské návrhy našli živý ohlas v celej svetovej tlači a stali sa predmetom štúdiu mnohých vlád. Dúfajme, že táto nová mierová ofenzíva prinesie konkrétnu výsledky v oblasti upevnenia svetového mieru.

CESTĀ PÁPEŽA PAVLA VI.

Pápež Pavol VI. konal cestu do Jeruzalema a iných mest náboženského kultu v Izraeli a Jordánsku. Pút' hľavy katolickej cirkvi pápeža, ktorý tradične neopúšťal doteraz svoje sídlo vo Vatikáne mala nie-

len cirkevný charakter ale tiež politický význam.

Práve z Jeruzalema Pavol VI. odsal šéfom všetkých vlád výzvu, aby výšli úsilie o zachovanie mieru na zemi. Predseda Štátnej rady Alexander Zawadzki obdržal od pápeža Pavla VI. telegram odoslaný z Jeruzalema, v ktorom pápež uisťuje, že sa vrele modril za blaho bytov národov a mier v spravodlivosti a bratskej lásku všetkých národov. V odpovedi predseda Štátnej rady zistil, že neustálu snahu vlády a celého poľského národa je upevnenie mieru ako aj stalý rozvoj priateľských súťaží všetkým národom.

Pápež stretol sa tiež s hlavou 137-miliónovej pravoslávnej cirkvi, patriarchom Athenagorasm a prejednali s ním otázkou jednoty cirkví rozloženej pred 9 stočiam. Vznik priateľských súťaží medzi cirkvami hodnotil sa ako kladnú historickú udalosť, tak isto ako aj to že pápež, doteraz menovaný „vážnym Vatikánu“ konal pút' a ako sa predpokladá, bude konáť aj iné cesty je možné, že už v najbližšej budúcnosti. Je už známe, že pápež bol pozvaný na svetový eucharistický kongres, ktorý má prebiehať v novembri t.r. v Bombaji a z pápežských kruhov prenikajú informácie, že sa uvažuje tiež o ceste Pavla VI. do Spojených štátov po volbách nového prezidenta USA.

BITKA NAD VOLGOU

Porážka nad Volgou 2. februára 1943 r. bola počiatkom konca hitlerovskej armády. V priebehu bitky

nad Volgou fašisti utrili porážku, ktorá rozhodla o ich osude. Tako vypadala nemecká armáda po porážke.

VEL'KÉ MOŽNOSTI V MALOM ZÁCIATKU

Dlhodravujúce rokovania medzi vládou Nemeckej demokratickej republiky a senátom západného Berlína boli korunované úspechom. V období od 19. decembra do 5. januára 1.242.810 obyvateľov západného Berlína navštívilo svojich príbuzných a priateľov vo východnej časti mesta. Doteraz senát západného Berlína stal na stanovisku reprezentovanom vládou Nemeckej spolkovej republiky ktorá „neuznávala“ fakt existencie NDR a tvrdila, že západný Berlin je vrah „súčasťou“ západného Nemecka. Této tohto druhu, po dnes vyznávanu oficiálnym činiteľom NSR znemožnila rozhovory a porozumenie medzi vládou NDR a senátom západného Berlína. Aspoň takto komentuje vznikú situáciu svetová tlač.

Starosta západného Berlína W. Brandt získal ďalší súhlas západoberlínskeho senátu na jednanie s NDR.

Pretende dúfajme, že v započiatnej „akcii prieplustok“ bude sa v budúcnosti pokračovať a že možné, že v rozhovoroch bude sa jednať aj o iných oblastiach.

HARCERZE MYŚLA JUŻ O LECIE

Tegoroczna zimowa akcja harcerów obejmowała 4 zimowiska w szkołach w Jabłonce, Lipnicy i Zubrzycy. Wzięło w nich udział ok. 250 osób. Najważniejszym z nich było zimowisko w Jabłonce. Zgrupowało ono kadra instruktorów wielu hufców z terenu całego kraju, które w lecie br. rozbiją na Orawie swoje

absurdnych téz, porozumenie v záležnosti prieplustok stało sa možné.

Akcia „prieplustok“, ktorá má určite hlboký humanný aspekt, má tiež aspekt politický. Praktická realizácia tejto „akcie“ potvrdila milkvú akceptáciu Západom stanoviska, ktoré socialistický tábór reprezentuje už roky: že jestvujú tri rozdielne nemecké organizmy: NDR, NSR a západného Berlina. Aspoň takto komentuje vznikú situáciu svetová tlač.

Starosta západného Berlína W. Brandt získal ďalší súhlas západoberlínskeho senátu na jednanie s NDR. Pretende dúfajme, že v započiatnej „akcii prieplustok“ bude sa v budúcnosti pokračovať a že možné, že v rozhovoroch bude sa jednať aj o iných oblastiach.

Starosta západného Berlína W.

Brandt získal ďalší súhlas západoberlínskeho senátu na jednanie s NDR.

Pretende dúfajme, že v započiatnej „akcii prieplustok“ bude sa v budúcnosti pokračovať a že možné, že v rozhovoroch bude sa jednať aj o iných oblastiach.

V KREMPACHOCH

Z príležitosti 20. výročia utvorenia Ľudovej poľskej armády, konala sa akadémia, zorganizovaná žiakmi základnej školy a pionierskou organizáciou.

Akadémia ukázala zhromaždeným občanom dejiny a význam cestu Poľskej armády od Lenina po Berlin. Poľskí vojaci bojovali tiež aj v západnej oblasti Československej

socialistickej republiky ako aj v oblasti Prahy. Tak občania Krempach ako aj celého Poľska, Československej socialistickej republiky a celého sveta žiadajú mier a protestujú — nikdy viac vojnu, lebo vojna nikomu neprinesie korisť ale záhubu, biedo a veľké krviprelievanie a mrázctva.

ALOJZ GALUS

JEDNYM ZDANIEM...

W Polsce bawił się kilkudniową, nieoficjalną wizytą I Sekretarz KC KPZR, premier Związku Radzieckiego N. S. Chruszczew.

Na Cyprze trwają walki między ludnością grecką i turecką wspierane przez państwa NATO, które chcą narzuć wyspie swój dyktat.

W Swierku pod Warszawą rozpoczął pracę nowy reaktor atomowy „Maryla“, trzeci z kolei po „Ewie“ i „Annie“.

Największa po wojnie katastrofa kolejowa wydarzyła się w Jugosławii. 60 osób straciło życie, 160 zostało rannych.

We Frankfurcie n/Menem toczy się proces przeciwko 22 członkom załogi oświetliczkiego.

W Panamie jest nadal napięta sytuacja w wyniku amerykańsko-pańskiego konfliktu o suwerenność nad strefą kanału panamskiego.

Premier rewolucyjnego rządu Republiki Kubańskiej Fidel Castro przybył do Związku Radzieckiego.

W Kairze obraduje „Arabski szczyt“ 13 monarchów i prezydentów świata arabskiego nad losami rzeki Jordan, której wody pragnie odwrócić Izrael dla nawodnienia pustyni Negew.

ZO ZASADANIA PREZÍDIA ČSKS

Posledné konali sa dve schôdzky Prezidia Ústredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti za účasti tajomníka UV B. Knapčíka a ostatných členov Prezidia. Schôdzky predsedal predseda UV — Ján Molitor.

Ná schôdzky v Krakove dňa 8.XI. 1963 Prezidium zhodnotilo výsledky činnosti Spoločnosti v roku 1963 ako aj v opredí o uznesenia II. siedzadla ČSKS ustáli hlavné smery kultúrno-osvetovej práce na rok 1964. Na zasadane v Jablonke dňa 5.I.1964 ustáli rozpočet prijímov a výdavkov Spoločnosti na tento rok.

Minulý rok kultúrna činnosť Spoločnosti sústredila sa hlavne na okresných súťažach o chotnických divadelných súborov v Novom Targu ako aj na účasti v I. celostatnom Festivali o chotnických divadelných súborov národnostných menín organizovanom v rámci oslav Tisícročia Poľského štátu, ktorý sa konal v dramatickom divadle v Paláci kultury a umenia vo Varšave. Základou organizácie práce Spoločnosti boli práce spojené s II. siedzadlom ČSKS. Po siedzadlovej období nový výbor ČSKS sústredil svoju pozornosť na takých otázkach ako: prehľadne spolupráce Spoločnosti s inými inštitúciami a organizáciami a najmä s okresnými domami kultury v Novom Targu, Lasku a Strzeline, zavedenie plnej evidencie členov Spoločnosti, vydanie členských legitimácií. Veľkým úspechom bolo otvorenie klubovne v Giesicu vo vroclavskom vojvodstve a odnohotenie repertoáru divadelných súborov. Tiež úspechom účasti Spoločnosti v pracach výboru ZHP „Akcia Orava“, kde stálym delegátom je tajomník Ustredného výboru Bronislav Knapčík. Odovzdanie Départementom Pracy Kultúrnej a Bibliotek Ministerstva kultury a umenia, filmovej premetátky pre klubovnu Spoločnosti v Zelove ako aj v súvislosti s tým patrónčne preškolenie krajana Viléma Tomeša na obsluhu filmovej aparátu má svoj dôležitosť význam pre ozivenie činnosti Obvodného výboru ČSKS v Zelove. Prezidium upozornilo na oslabenie práce Miestnej skupiny ČSKS v Kucove, ktorá je pod patronátom Obv. výboru v Zelove. Zelovský Obv. výbor mal by jej poskytnúť väčšiu ako doteraz organizáciu.

Sjazd, ktorý sa konal v druhej polovici minulého roka ako aj organizácia práce v posjazdovom období mal určite svoj vplyv na to, že vlastne len od januára tohto roka nastalo značne oživenie kultúrnej činnosti v jednotlivých Obvodných výboroch a Miestnych skupinach Spoločnosti a najmä na Orave a na Spiši. O činnosti Spoločnosti v roku 1963 už niekoľkokrát obsirne sme písali, na tomto mieste je však hodno naznačať kladné hodnotenie Prezidia Ustredného výboru kultúrno-osvetovej činnosti prevádzanej terénnym aktívom Obv. výborov a Miestnych skupin Spoločnosti a najmä tých, ktoré boli reprezentované na okresných súťažach o chotnických divadelných súborov v Novom Targu.

Hlavným smerom práce organizácie a kultúrnej Spoločnosti tento rok bude ďalšie prehľadne práce divadelných súborov, pozdvihovanie úrovne práce súborov piesní a kapelu Spoločnosti ako aj zlepšenie organizácie práce Obv. výboru na Orave. Priaživo hodnotiac pôsobnosť časopisu „Zivot“, Prezidium požiadal dôraz na nutnosť prehľadu priamého styku aktív jednotlivých miestnych skup

TYLKO TRZY PYTANIA...

W ZWIĄZKU ZE ZBŁIŻAJĄCĄ SIĘ ROCZNICĄ XX-LECIA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ REDAKCJA „ŻIVOTA” ZWROCILA SIĘ Z PROSBĄ O UDZIelenie WYWIADU DO I SEKRETA RZA KOMITETU POWIATOWEGO PZPR W NOWYM TARGU, TOW. ALFREDA POTOCZKA. CHODZIŁO NAM O UKAZANIE PRZEOBRAŻEN I ZMIAN, JAKIE DOKONAŁY SIĘ W POWIECIE NOWOTARSKIM W MINIONYM XX-LECIU.

REDAKCJA: Jakie były główne kierunki przemian w powiecie nowotarskim w minionym XX-leciu?

A. POTOCZEK: W historii powiatu nowotarskiego po II wojnie światowej wyodrębnić należy trzy zasadnicze okresy. Pierwszy z nich to etap walki o utrwalenie władzy ludowej, etap szczególnie trudny na tym terenie, okupiony wielkimi ofiarami. W walkach z licznymi bandami, które tutaj właśnie grasały najliczniej i najdłużej zginęło ponad 300 najlepszych ludzi z szeregów MO, KBW, PPR i ZWM.

Dlatego też drugi okres, okres odbudowy politycznej i gospodarczej, w który powiat nowotarski wkroczył po 1950 roku był zarówno opóźniony, jak również trwał dłużej niż gdzieindziej. Może jednak właśnie dlatego okres trzeci, okres rozwojowy, do którego Podhale wystartowało stosunkowo późno przebiegał tu w sposób bardzo burzliwy, wywołał ogromny ruch społeczny, czego rezultatem jest dzisiaj zajęcie I miejsca w województwie w akcji czynów społecznych.

W okresie tym staraliśmy się przede wszystkim rozwijać problem nadmiernej ilości rąk do pracy nękający Podhale z dawien dawna. Pierwszym największym poczynaniem w tym kierunku była budowa Nowotarskich Zakładów Przemysłu Skórzanego i szeroki rozwój spółdzielczości pracy, której liczne warsztaty dają dzisiaj pracę wielu mieszkańców Podhala. Obecnie blisko 30 tys. ludzi w Nowotarskiem utrzymuje się z pracy poza rolnictwem, podczas gdy przed wojną istniejące tu dwa małe zakłady zatrudniały 150 osób. Wystarczy powiedzieć, że roczny fundusz płac NZPS przekroczył 7-krotnie kwotę podatków płaconych przez rolników powiatu.

Powiat nowotarski przeszedł także ogromną rewolucję kulturalno-oświatową. Świadczy o tym stale wzrastająca liczba świątlic, bibliotek, szeroki rozwój czytelnictwa książek i prasy, stały przyrost liczby widzów na seansach filmowych i telewizyjnych. Powiat nasz ma dzisiaj pięć razy więcej szkół niż przed wojną, a liczba młodzieży kształcącej się w szkołach średnich i zawodowych osiągnęła 3.500 wobec 150 osób przed wojną.

Przeobrażeniem ulega także rolnictwo. Kładzimy tu szczególny nacisk na zmianę struktury upraw, zwiększenie areału łąk, pastwisk i rozwój gospodarki hodowlanej. Rezultaty są widoczne. Do niedawna jeszcze musieliśmy sprowadzać do nas mleko, teraz zaopatrujemy w nie inne rejony kraju, a spółdzielnie mleczarskie w Rabce i Zakopanem należą do czołowych w kraju.

Podhale, z racji swoich naturalnych właściwości, staje się z roku na rok coraz bardziej znany regionem turystyki, rekreacji i wypoczynku. Potrzebne są jeszcze poważne nakłady finansowe, by zaspakoić potrzeby masowego ruchu turystycznego. Jednakże już teraz Podhale dysponuje licznymi schroniskami, domami wypoczynkowymi, campingami itp. Region nasz odwiedza obecnie 1.500 tys. turystów i liczba ta będzie się stale zwiększała. Nie małe znaczenie dla popularyzacji walorów turystycznych Podhala ma rokrocznie organizowana przez Związek Harcerstwa Polskiego letnia akcja obozowa.

O rozwoju Podhala mogą także świadczyć inne dane. Gdy przed wojną powiat nasz miał zaledwie dwie linie autobusowe to teraz z nowotarskiego rynku co dwie minuty wyruszają autobusy PKS-u utrzymujące komunikację z miejscowościami powiatu i większymi miastami w kraju, podróżujemy coraz lepszymi szosami, coraz częściej gościemy turystów zagranicznych, niewiele pozostało już wsi bez światła elektrycznego, coraz łatwiej jest mieszkańcom znaleźć pomoc lekarską itd.

REDAKCJA: Jakim bilansem zamyka się w powiecie rok 1963?

A. POTOCZEK: Jest to z pewnością bilans do datni. Był to u nas rok urodzaju zwłaszcza ziemniaków i dobrych zbiorów pasz, koniczyny i traw. Liczymy dlatego na poważny wzrost hodowli. We wsiah ruszyła także budowa silosów, na szeroką skalę rozpoczęto chemiczną walkę z chwastami, zaczęły więc owocować wieloletnie starania o stosowanie nowych metod pracy w rolnictwie. Zelektryfikowaliśmy dalsze 13 wsi, młodzież szkolna otrzymała kilka nowych szkół m.in. w Lipnicy i Ochotnicy, po raz pierwszy Gminne Spółdzielnie przystąpiły do budowy własnych obiektów handlo-

wych, dzięki rozbudowie Nowot. Zakł. Przem. Skórzanego dalszych 300 osób znalazło w nich pracę. Dzięki wybudowaniu stacji przekaźnikowych w Rabce i Szczawnicy poszerzył się krąg odbiorców telewizyjnych, a o wzrosłe turystyki niech świadczy liczba 150 tys. turystów przewiezionych tratwami po Dunajcu, co jest rekordem w historii tego spływu.

REDAKCJA: To co usłyszeliśmy dotychczas jest w pewnym stopniu odpowiedzią na pytanie ostatnie. Jakie perspektywy otwierają się przed powiatem nowotarskim w latach najbliższych?

A. POTOCZEK: Rozwój powiatu będzie szedł nadal w dotychczasowych kierunkach. Dążyć będziemy do umocnienia rolnictwa i znacznego wzrostu hodowli. Pomoże w tym niewątpliwie na szeroką skalę zakrojona akcja szkolenia aktywu rolniczego, wprowadzania doskonalących i bardziej wydajnych metod pracy. Spodziewamy się dalszego wzrostu ruchu turystycznego, tym bardziej, że rejon Podhala wzbogaci się o nowe urządzenia turystyczne. Kontynuowana będzie budowa nowych szkół i elektryfikacja wsi, tak że w najbliższych latach wszystkie wsie otrzymają światło elektryczne. Liczymy w dalszym ciągu na inicjatywę ludności, na rozwój akcji czynów społecznych, która już w tej chwili dała ogromne rezultaty, wywarła wielki wpływ na rozwój Podhala, na wzrost dobrobytu i kultury ludności.

Korzystając z okazji życzę Czytelnikom „Żivota” w Nowym Roku 1964 wiele osobistego szczęścia oraz powodzenia i osiągnięć w pracy dla dobra własnego i całego Podhala.

(Rozmawiał J. NOCUŃ)

Z KAZALNICY O „ŻIVOCIE”

Fakt, o którym chcemy napisać tak podałaby w skrócie każda agencja prasowa: „25 listopada 1963 roku w czasie odpustu we wsi Nowa Biała na Spiszu (pow. Nowy Targ) do zgromadzonych około 2 tys. wiernych przemawiał z kazalnicą ksiądz proboszcz z Frydmana. Część kazania poświęcona była nawoływaniu, aby nie prenumerowano czasopisma „ŻIVOT”, które jest wydawane w Polsce w języku czeskim i słowackim z przeznaczeniem dla mniejszości czeskiej i słowackiej. Na Spiszu właśnie i na sąsiedniej Orawie zamieszkują obywatele polscy, narodowości słowackiej. Ksiądz proboszcz z Frydmana stwierdził, że nie prenumeruje tego czasopisma, a jedynie wpadł mu w rękę listopadowy numer „Żivota”. Na tej podstawie oświadczył, że „Żivot”, choć taka jest jego nazwa nie pisze o Życiu, a przeciwko niemu, że zaprzecza sensowi Życia i zawiera brednie nad bredniami i dleto nie trzeba go prenumerować”

Tyle mówią nam suche fakty, więcej bowiem, o wiele więcej listy jakie w tej sprawie otrzymała Redakcja. Czytelnicy nasi wyrażają oburzenie, że na Spiszu ksiądz z Frydmana używa kazalnicę zamiast do głoszenia z niej Słowa Bożego, do załatwiania spraw nie mających z wiarą nic wspólnego. Oburzenie czytelników jest słuszne.

Ksiądz proboszcz z Frydmana — jak sam z kazalnicą stwierdził — zadał sobie trud przestudiowania tylko jednego listopadowego numeru czasopisma „Żivot”. I na tej podstawie, jak ów, obserwujący księżyca anegdotyczny „astronom”, które-

mu do lunety wpadła mucha, wyciągnął „uczony” wniosek, że na księżyca są muchy. Nawet człowiek bardzo nauwny nie uwierzy w taką argumentację. Minęły bowiem dawno już czasy kiedy na wieś nie docierały gazety. Dziś na Spiszu są radia, jest i telewizja, a co najważniejsze ludzie umieją czytać gazety systematycznie. Jaki więc jest podtekst tej „kazaniowej” wstawki o „ŻIVOCIE”?

Wiadomo, że istnieją jednostki, dla których „solą w oczach”, jest nasza rzeczywistość, a na Spiszu i Orawie są i tacy, dla których ta „solą” jest to, że mniejszość narodowościowa słowacka ma przez naszą rzeczywistość, przez naszą ludową władzę zapewniony pełny rozwój swej narodowej kultury. W ramach tego rozwoju mieści się też czasopismo „ŻIVOT”, drukowane już ponad 5 lat dla Czechów i Słowaków, w ich językach, przez nich czytane i oceniane pozytywnie.

Czasopismo „ŻIVOT” było i będzie — bez względu na to, co o nim na podstawie jednego numeru sądzi ksiądz proboszcz z Frydmana, czy inny jemu podobny — krzewić nadal kulturę czeską i słowacką, popularyzować osiągnięcia Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego jak również informować o istotnych sprawach jakie dzieją się w naszym kraju i zagranicą teraz i jakie miały miejsce w przeszłości. Takie są postulaty czytelników, a to jest dla Redakcji uznanym prawem i nadal obowiązuje. A to, że czytelnicy są ciekawi świata, najnowszych zdobyczów naukowych, że wola-

wierzyć faktom, a nie mitom i plotkom — to przecież świadczy o ich kulturze i żądzy wiedzy.

Przeciwko więc czemu wypowiada się z poświęconej kazalnicę ksiądz z Frydmana? Jest mu „solą w oczach” to, że władza ludowa stworzyła warunki kulturalnego rozwoju słowackiej mniejszości czy to, że ludzie czytają i są ciekawi tego co się dzieje poza frydmańską plebanią. A może ksiądz proboszcz z Frydmana życzyłby sobie aby zlikwidowano czasopismo przeznaczone dla obywateli polskich narodowości czeskiej i słowackiej?

Redakcja nasza nigdy nie agitowała przeciwko wierze, przeciwko chodzeniu do kościoła itd. Nie zajmowaliśmy także stanowiska w tych sprawach, chociaż przychodzą do redakcji listy, że książka na tymże Spiszu zabraniają Słowakom śpiewać po słowacku pieśni religijne w kościele. Co innego jednak sprawy kościelne a co innego świeckie. W przypadku opisanym ksiądz proboszcz z Frydmana użył kazalnicę w Nowej Biały do sprawy świeckiej.

Nie będziemy się wdawać w merytoryczne dyskusje z takim „astronomem” jak ksiądz proboszcz z Frydmana. Odnotowujemy po prostu sam fakt, który niech na łamach tegoż „ŻIVOTA” przetrwa dla potomnych jako przykład nadużywania świętej kazalnicę, jako ilustracja nacjonalizmu frydmańskiego proboszcza i jako rzecz do zastanowienia dla tych co wierzą wszyscy co zasłysza.

REDAKCJA

O WIĘKSZĄ INICJATYWĘ KULTURALNĄ

Srodowiska słowackie i czeskie oraz działacze społeczno-kulturalni zrzeszeni w Czechosłowackim Stowarzyszeniu Kulturalnym mogą poszczycić się poważnym dorobkiem społeczno-kulturalnym. W każdym niemal poczynaniu czy akcji o charakterze ogólnokrajowym jest to widoczne. Zawsze — w mniejszym lub większym stopniu, aktywnie włączali się działacze CSK. Na szczególne podkreślenie zasługują różne formy szkoleniowe. Np. kursy takie jak: rolniczo-hodowlane, kroju i szycia, gotowania i racjonalnego odżywiania, obronności kraju itp. Z dużym powodzeniem prowadzone je zwiększa na Spiszu i Orawie. Nie chce też pominąć udziału ludności słowackiej i czeskiej w czynach społecznych — w budowie placówek kulturalno-oświatowych, ich remontach i wyposażeniu, w budowie dróg albo w postaci pracy przy rozbudowie Warszawy. Osiągnięcia te i podobne im zasługują na pełne uznanie. Często stanowią wzór dla okolicznych srodowisk. Te widome fakty działalności poszczególnych srodowisk nie ukryją jednak istniejących także niedociągnięć. Warto o nich pomyśleć u progu obchodów XX-lecia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Nie nad tym jednak chce się zatrzymać. Myślę, że nie zwalnia to aktywu Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego od gruntowniejszej analizy niedostatków oraz ich źródeł i przyczyn.

Nad jednym z istotnych braków nie mogę jednak przejść spokojnie. Rozważmy Ogólnopolski Festiwal Amatorskich Zespołów Teatralnych Miejscowości Narodowościowych, a zwłaszcza jego repertuar. Swiadoma jestem w pełni wiedzy czasu i wysiłku włożonego w przygotowanie przez poszczególne srodowiska sztuk teatralnych. Działo to się często nawet w bardziej trudnych warunkach szczególnie uciążliwej zimy. Wkład tej pracy dałby jednak znacznie większe efekty kulturalno-wychowawcze gdyby zespoły dobrą repertuar odpowiedniejszy. Bardziej odpowiadający chwilie dzisiejszej. Aby problematyka sztuk była rzeczywiście związana ze sprawami nurtującymi srodowisko. Tymczasem — przyjmijmy to uczciwie — większość granych utworów tkwiła tematycznie w konfliktach już nieistniejących, właściwych dla ubiegłego stulecia i obcych naszym warunkom społeczno-ekonomicznym. Zagadnienie to dotyczy nie tylko srodowisk słowackich. Wiele innych ma te same

trudności, czego zresztą nie udało się ukryć nawet na koncercie galowym wspomnianego festiwalu. Widać trocka kierowników zespołów i pomoc im udzielana przez Zarząd Główny Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego oraz powiatowe poradnie pracy kulturalno-oświatowej (P.D.K.) była niedostateczna, a wrażliwość na słowo padające ze sceny przypięciona.

Na te i podobne im zagadnienia zwróciło uwagę XIII Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej poświęcone potrzebie pogłębiania pracy ideowo-wychowawczej. Sprawy te szczegółowo i na przykładach praktycznych zostały omówione i przedyskutowane na tegorocznych seminariach rejonowych, poświęconych problematyce pracy rad narodowych ze srodowiskami narodowościowymi. Jeśli już o tym wspominam należałoby także podkreślić, że na seminariach tych omówiono również udział srodowisk narodowościowych w obchodach XX-lecia PRL. Nad tym właśnie zagadnieniem pragnę się dłużej zatrzymać.

Mysią przewodnią programu obchodów XX-lecia PRL jest wprowadzenie do wszelkich poczynań społecznych i kulturalno-wychowawczych zaangażowanej ideowo treści. Troską działaczy zajmujących się pracą kulturalno-oświatową winno być pogłębianie uczucia patriotyzmu i internacjonalizmu. Nie tylko w postawach ludzi i ich poglądach, ale także i zwłaszcza w praktycznym działaniu. W stosunku do wspólnego dobra, w promowania naszego wspólnego dorobku i trwałych faktów, które nie przemieniają się obchodami a trwały i służą ogółowi społeczności lokalnej i całego społeczeństwu naszego kraju. Srodowiska czeskie i słowackie żyjące w Polsce dały w przeszłości wiele przykładów głębokiego przywiązania do ludowej Ojczyzny. Zarówno w swojej patriotycznej postawie jak i podejmowanej pracy dla dobra ogólnego. Wkład ten gwarantuje, że udział Czochów i Słowaków w zbliżających się obchodach przyniesie nowe wartości. Nad tym napewno pomyślą działacze CSK.

W okresie obchodów XX-lecia PRL środowiska czeskie i słowackie mogą się podjąć poważnego zadania spopularyzowania pewnych treści, nie dość powszechnie znanych, a mających duże znaczenie wychowawcze. Jest to zatem konkretny przykład pogłębiania internacjonalizmu w najbliższym

otoczeniu. Wiadomo że przekonywujące są tylko fakty. A tych jeśli się głębiej pomyślać nie zabraknie. Praca ideowo-wychowawcza musi być konkretna. Powtarzane hasła nie trafiają do ludzi. Pokaźmy więc w pracy świetlic, klubów i bibliotek wybitne postacie — symbole wielkiej tradycji. Do takich na przykład należą Zizka (1370 — 1424) — czeski bohater narodowy, wódz tabortów, jeden z przywódców ludowego wojska husyckiego. Nie każdy wie, że walczył on po stronie polskiej pod Grunwaldem. Wielu nawet nie pomyśla dlaczego jeden ze statków zbudowanych w naszej stoczni nosi jego właśnie imię. Albo Jan Amos Komensky (1592-1670) — pedagog czeski, wielki reformator szkolnictwa, twórca nowożytnej pedagogiki. Kiedy prześladowany przez kościół katolicki i niemieckich feudalów opuścił wraz z współwyznawcami — Braci Czeskimi — swój kraj znalazł schronienie w Polsce i osiedlił się w Lesznie, gdzie mógł dokonać rozpoczęte już dzieło, które posunęło naprzód ogólnoludzką myśl pedagogiczną. Jeśli szczycimy się, i słusznie — Komisją Edukacji Narodowej i jej postępowym charakterem to warto znać wkład myśli Komenskiego w to właśnie dzieło. Z dorobku tego wielkiego syna narodu czeskiego do dziś czerpie nasze szkolnictwo.

Podobnych postaci w dziejach obu naszych narodów można wyliczyć znacznie więcej i spożytkować je w pracy kulturalno-oświatowej. Nie tylko historia ma tu wiele do powiedzenia oraz wspólne przeżycia; także wspólna walka podczas ostatniej wojny światowej dostarcza treści, które należy wykorzystać. Najbardziej istotne dla naszego życia współczesnego jest współdziałanie obu naszych sąsiadujących państw w budownictwie socjalistycznego jutra. Nasza współpraca gospodarcza, handlowa i kulturalna. A przykładów tu nie zabraknie, wyliczyć można ich wiele. Do nich należy choćby wykorzystanie przez Czechosłowacką Republikę Socjalistyczną Odry i Szczecina dla żeglugi po morzach świata. Warto wspomnieć, że wielki kombinat siarkowy w Tarnobrzegu, nasza duma i nadzieję — budowany jest wspólnie przez oba nasze państwa i przez nie jest eksploatowany. Te i podobne fakty warto spopularyzować dla jeszcze lepszego wzajemnego zrozumienia się narodów budujących socjalizm, a do tego żyjących obok siebie.

Wspólne problemy i sprawy dotyczą całego społeczeństwa naszego kraju. Wszyscy winni je znać i w pełni rozumieć. W spopularyzowaniu ich poważną rolę mogą odegrać działacze Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. W swoim gronie: w oddziałach, klubach, świetlicach własnych, a także tam gdzie korzystają z placówek dostępnych dla całego srodowiska danej miejscowości. Mam tu na myśli coraz bardziej rozwijające się na Spiszu i Orawie kompleksowe placówki kulturalno-oświatowe.

Jeśli już o nich wspominam to wydaje się jak najbardziej słusne spopularyzowanie przez organa Towarzystwa idei takiej właśnie placówki. Włączenie do jej pracy jak najszersze go grona aktywu Towarzystwa.

Nie zamierzam tu omawiać poszczególnych form pracy służących popularyzacji tych różnych zagadnień. Głównie jednak osiągnieć PRL i dalszych jej perspektyw rozwojowych. Jest ich rzeczywiście wiele. Wspomnę tylko o takich jak odczyty, spotkania, różne formy pracy z książką, wystawy książek, reprodukcji artystycznych i fotografii, dyskusji nad poszczególnymi audycjami radiowymi i widowiskami telewizyjnymi. Znajdują się one napewno w planach pracy ogniw Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego i placówek kulturalnych.

Takie plany obchodów muszą mieć na uwadze jak najdalej idące osiągnięcia. Sprawa ta nie jest już postulatem kierowanym pod adresem działaczy społeczno-kulturalnych, ale ich obowiązkiem nałożonym na nas wszystkich w uchwałach XIV Plenum KC PZPR. Środki państwa i społeczeństwa muszą być zużyte na najistotniejsze sprawy, głównie mające charakter trwałych faktów. Przy tworzeniu lepszego jutra nie może zabraknąć nikogo. Tylko w zaangażowaniu się w zmiany srodowiska jest droga do systematycznego i konsekwentnego podnoszenia poziomu naszego życia i kultury wsi.

Nie zapomnijmy również o tym, że plan obchodów XX-lecia PRL i w ogóle cała działalność kulturalno-oświatowa musi uwzględnić indywidualne zainteresowania, potrzeby, uzdolnienia oraz stopień przygotowania do odbioru dóbr kultury. Dopiero uwzględnienie tych zróżnicowanych zainteresowań i potrzeb gwarantuje powodzenie i dobre wyniki w pracy kulturalno-wychowawczej.

II. MOSSAKOWSKA-MAZANY

MANŽELSTVO NADOVŠETKO

Rozvedol som sa. Nemal som to robif. Vznikla pálčivá situácia.

Zašiel som na príslušné miesta, oznámil túto novinu a žiadal o náhradný byt. Referentka príslušného úradu sa na mňa pochybovačne zadívala a pre istotu sa spýtala: „Ako často bývate v Prahe?“ „Od narodenia“, vravím, „a mám už tridsa rokov.“ „A to neviete, že v Prahe byty nemáme? A najmä nie na takéto experimenty?“ Stál som pred ňou zarazéný. „A čo prosím, mám robif?“ „To je jednoduché“, pohotové rečie referentka, „rozdelite si kvartiel, vy polovicu, ona polovicu! To sa robí, je to bežné a má to aj svoje výhody...“

Odchádzam. „Áno, rozdelím!“ Popoludní vyberám kredít, večer sa vraciam s balíkom a rozdeľujem predizbu. Manželka mi pomáha. Byt tým získal na intimite. Potom sa stiahnem na svoju polovicu! Idem čistiť topánky! Na manželskej polovici sú tiež zabladené poltopánky, vezmем to naraz. Nech vidi, čo stratila!

Potom som doniesol uhlie na svoju i manželkino stranu. V pivnici som narúbal dreva. Nech vidi že som grand.

V pondelok sa u nás pralo. Vlastne na manželskej polovičke. Priniesol som s opravedlňujúcim úsmievom jednu zašpinenú košeľu. Za to som vypral bielizne za tri týždne. Predsa to nenechám robiť slabú ženu! V živote som to nerobil. No, som od toho ako dolámaný!

Idú Vianoce. Treba gruntoval. Gruntoval som!

Moja bývala manželka sa nestačí čudovať. Začína sa na mňa dívat podezrievavo.

Včera som žehlil a uvaril som večeru pre dvoch.

Už som však unavený. Začínam chudnúť. Aj v kancelárii si ti všimli.

Po týždni som si utiahol dve ďalšie dierky v opasku. Takto to predsa ďalej nepôjde. Musím si oddýchnuť. Rozhodol som sa.

Večer som odmontoval záves v predizbe a požiadol som manželku o ruku.

Ožením sa. Manželka ochotne pristala.

Musím si predsa oddýchnuť, však?

FILMOVÁ FOTO-HÁDANKA

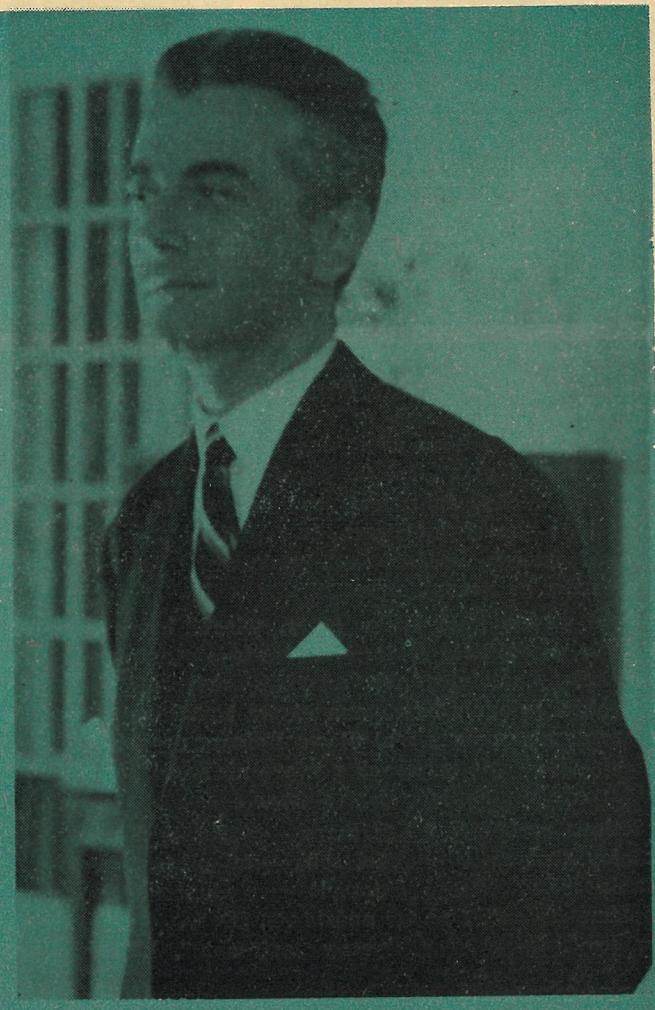
Tohoto herca poznáte z mnohých polských filmov, z rádia a televízie. Posledne hral s Beatou Tyszkiewicz vo filme „Naprawdę wczoraj“. Bol tiež jej partnerom vo filme „Dziś w nocy umrze miasto“. Uďajte jeho prezvisko.

Cakajú Vás knižné odmeny. Rozloženie posielajte na adresu redakcie do dňa 15.II.1966

Rozloženie filmovej foto-hádanky z čís. 1/64 „Života“:

Na fotografii bola BEATA TYSZKIEWICZ vo filme „NAPRAWDĘ W CZORAJ“.

Odmeny obdržali: St. Kuczkowicz — Kraków i E. Kuczkowicz — Kraków

Predvojnová Európa sa smiala z regenta Maďarského kráľovstva, že mal titul admirála — ešte habsburského námorníctva — hoci Maďarsko nemalo ani flotilu ani morské pobrežie. Ani dnes Maďari nemajú prístup k moru, ale ak sa spýtate Maďara či majú more, odpovie, že majú. Lebo maďarským morom je Balaton, veľké jazero o povrchu 614 km², ktorého hlbka čini na niektorých miestach až 11 km. Viac ako 40 druhov rýb žije v Balatone a slávny fogas, zvláštny a len v Balatone žijúci druh zubáča je jednou z najvyhľadávanejších pochúťok maďarskej kuchyne.

STARÉ VÍNO MLADÝ SMIECH

História Balatonu siaha až Keltov, ktorých z brehov jazera odohrali Rimania a dnes k atrakciam niektorých obcí pri Balatone patria archeologické vykopávky z rímskych čias — domy, alebo skôr ich pozostatky, z ktorých predsa vedci čítajú ich komfort, skoro moderný. Navštievujú tieto pamätkodnosti turisti z rôznych strán Európy, ktorí každý rok prichádzajú do Maďarska, prifahevaní kúzлом bujnej krajinky, príslovečným pohostinstvom a srdečnosťou maďarského ľudu, vínom a čardášom, prichádzajú zvedaví na rýchly hospodársky rozvoj. Tento rok, podľa výpočtu, Maďarsko navštívilo viac ako pol milión turistov. Maďari počítajú s rozvojom tohto moderného priemyslu, ktorý rád a často vyhľadáva pre seba pôdu v starožitných pamiatkach.

Hoci nie ony sú najzaujímavejším objektom dnešného, pulzujúceho života Maďarska, predsa — potroške mimovoľne — vraciame sa k nim v myšlienkach počúvajúc — čudnú, nepodobnú žiadnemu európskemu jazyku — maďarčinu. Lebo Maďari sú to ugrofínski nomádi, usídlení voľkedy medzi Kamou a Volgou, odkiaľ sa neskôr prestahovali na brehy Čierneho mora, a vytlačení stadiaľ, zavládli nad rovinou medzi Tisou a Dunajom, ktorá bola vyľudnená po vyhubení Avarov Frankami. Pomenovali sa Maďarmi, ale Slovania nazvali ich Agrami, z čoho Gréci urobili Ungri a tak to bolo zaužívané len s drobnými odchýlkami v iných jazykoch.

Keď už hovoríme o tak dávnej histórii je asi hodno spomenúť ešte jedno, veľmi špecifické pozorovanie, ktoré iste musí urobiť turista zaujímajúci

sa dejinami tejto krajiny. V Maďarsku veľmi fažko najdete historické pamiatky spojené už nie so stařožitosťou, ale priamo so samotnými dejinami maďarského národa.

Viac ako jeden a pol storočia trvajúca vojna s Tureckom, turecké otroctvo spustošilo krajinu a Turci veľmi sa starali o zničenie všetkých stôp po maďarských dejinách.

Zbavení početných pamätníkov svojej minulosti — Maďari energicky budujú nový život. Pri plnení týchto úkolov zvlášť dôležitým dátumom je rok 1962. Tohto roku neskôr na plenáre ÚV Maďarskej socialistickej robotníckej strany a neskôr na VIII. Sjazde MSRS, ktorý zasadal v Budapešti v dňoch 20-24. novembra 1962 r. vyploradali sa s konečnou platnosťou s obdobím kultu osobnosti. Boli prevedené početné rehabilitačné procesy, rozehodli sa obklopiť úctou pamiatku padlých súdruhov.

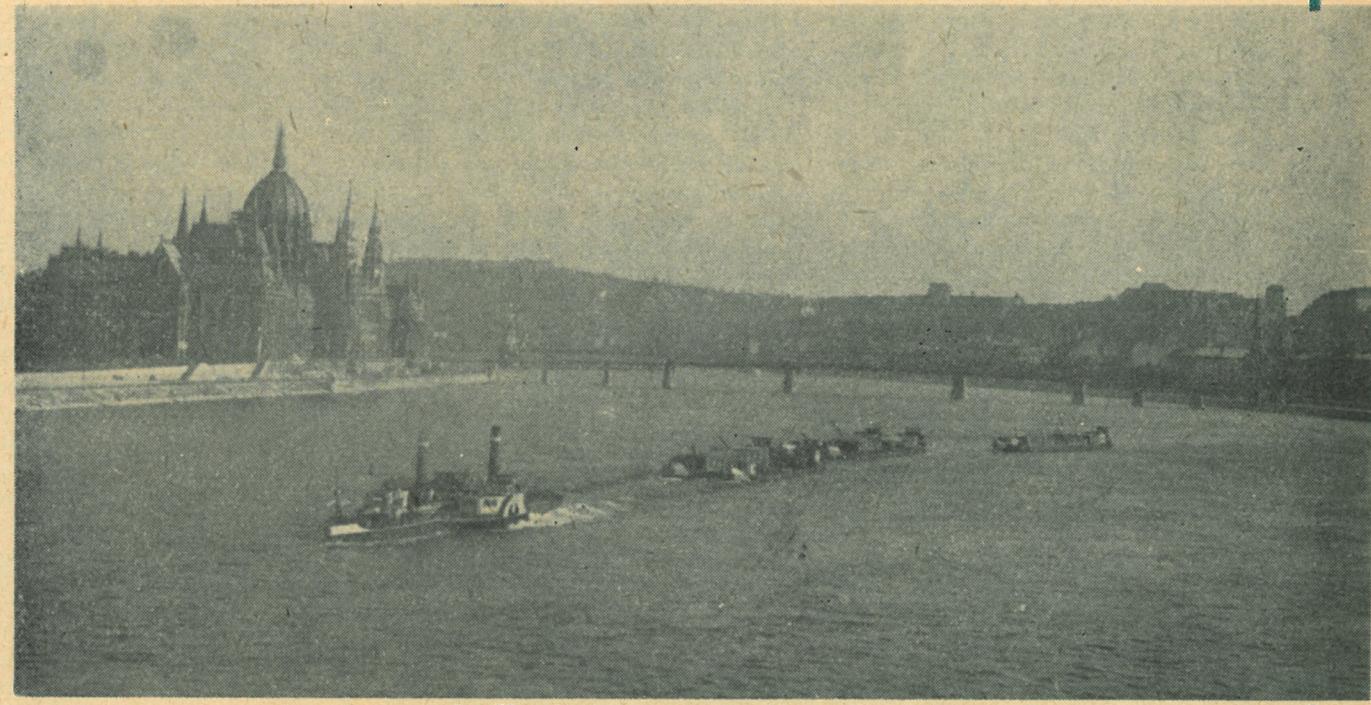
Na sjazde János Kadar povedal, že kult osobnosti je cudzí socializmovi a že určite nie je neodvratný výtvorom socializmu a diktatúry proletariátu. Budovanie základov socialistickej spoločnosti v Maďarsku bolo ukončené — povedal Kadar.

Aby výstavba socializmu bola ukončená majú byť značne zvýšene výrobné sily tak v priemysle ako aj v poľnohospodárstve, ktoré je už združtevnene. Mimoriadny dôraz klade sa na rozvoj priemyslu chemického a strojového. V pláne na rok 1963 najdôležitejšie pozície rozpočtu sú určené na stavbu veľkých priemyselných objektov. Sú to predovšetkým závody priemyslov: chemického, aluminiového, rafinérie nafty a elektrárne.

Už niekoľko rokov Maďarsko vynakladá všetko úsilie, aby zmodernizovalo štruktúru priemyslu ako aj zaistilo jeho rýchly rozvoj, opretý na špecializované sériovej výrobe. V súvislosti s tým mimoriadny význam ma prevedená v lete m.r. reorganizácia priemyslu spočívajúca na zlúčovaní jednotlivých hospodárských jednotiek. Vo výsledku tohto počet národných podnikov klesol z 648 na 202. Jedno vedenie o.i. majú továrne spracovacích strojov, motorov, náradia, chirurgických nástrojov atď. Účelom reorganizácie bola koncentrácia výro-

by, zvýšenie úrovne riadenia priemyslu ako aj racionálne preradenia výrobných prostriedkov.

Na tlačovej konferencii, ktorá sa konala v auguste m.r. ministerský predsedu Kadar na otázku jedného z novinárov ako hodnotí hospodársku situáciu krajiny a perspektív splnenia plánu — navrhhol kladúcemu otázku prechádzku po uliciach Budapešti a nazrenie do obchodov. Zásobovanie bolo výborne. Odvtedy bol som v Budapešti dva krátky posledný raz na jar m.r. a — pamätajúc si odpoveď ministerského predsedu Kadara — pozorne som si obzeral výkazy obchodov. Zásobovanie

Budapešť, pohľad na parlament pri Dunaji.

skej socialistickej robotníckej strany a neskôr na VIII. Sjazde MSRS, ktorý zasadal v Budapešti v dňoch 20-24. novembra 1962 r. vyploradali sa s konečnou platnosťou s obdobím kultu osobnosti. Boli prevedené početné rehabilitačné procesy, rozehodli sa obklopiť úctou pamiatku padlých súdruhov.

vanie sa rozhodne zlepšilo. Krajina vošla do obdobia stabilizácie.

Zlepšovanie sa ekonomickej situácie Maďarska robí z tejto krajiny tým zaujímavejšieho partnera hospodárskej spolupráce v rámci RVHP. Poľsko a Maďarsko spolupracujú so sebou tiež v tejto oblasti a základom tejto kooperácie je koordinácia a špecializácia výroby, smerujúca k stvárnemu správnych zásad medzinárodnej, socialistickej delby práce.

Návšteva poľskej stranicko-vládnej delegácie v Maďarsku, ktorá sa konala v novembri 1963, bola ďalším prejavom tradíčného poľsko-maďarského priateľstva, prelinajúceho sa stáročiami našich dejín. Toto tradičné priateľstvo medzi národnymi obidvoch krajín — ako povedal Władysław Gomułka — má veľa krásnych stránok, veľa spoločne preliaťej krve v mene spoločných ideálov.

Zvázy, ktoré spájali v minulosti v rokoch oslobodeneckých bojov našich revolucionárov, mysliteľov, básnikov zostanú vždy živé v pamäti obidvoch národov.

Najvýraznejšie stopy, lebo po dnes živé, týchto blízkych a bratských stykov zachoval poľský jazyk v ktorom je veľa slov maďarského pôvodu. Sú to najmä pomenovania zbraní, odevov, koní a postrojov. Mnohé sú už zabudnuté, lebo sa už neužívajú, ale ešte dnes veľmi často ak sedíte v maďarskej čarde čiže hostinci pri flaške šlachetného vína, spomíname maďarské príslušie „Hungariae natum, Cracoviae educatum“.

Maďarsko je krajinou vína a dokonca vraj Dušan, keď tečie cez Budapešť ma jeho chuf. Nepodarilo sa mi toto zistieť. Je však isté, že práve vtedy odráža vo svojich vlnách jedno z najkrajších mest na svete...

TADEUSZ ROJEK

POČASIE NA OBJEDNÁVKU

Od nepamäti si ľudstvo želalo ovládnuť počasie — založalo sa to však byť nesplniteľným želaním. Od konca XVIII. storočia, keď Franklin dokázal podobnosť medzi bleskom a elektrickou istrhou vytvorenou prístrojmi v laboratóriu, snažili sa vedci na celom svete presne zistieť mechanizmus týchto istrí. Vyslovilo sa mnoho teórií, žiadna však nebola celkom dokázaná. Pred nedávnom sovietsky vedec J. Frenkl z fyzikálno-technického inštitútu v Leningrade vypracoval teóriu búrok a atmosférickej elektriny. Nová teória vysvetluje mnoho známych, no doteraz nevysvetlených faktov, ktoré sú v úplnom súlade s meraniami najrozličnejších observatórií na svete.

No vedci sa neuspokojujú s poznáním. Chcú počasie aj ovládať. Predstavte si, aké by to bolo krásne! Dovolenku si budeme môcť vybrať bez

risku, že nám celá „vyprší“. Roľníci si objednajú dážď podľa potreby. Hlavne v noci, aby ich nezdržoval v práci.

Zdá sa to byť neuveriteľné! No tak sa zdá, že i tento dávny sen stane sa skutočnosťou ako sa to v poslednom čase stalo vo viacerých oblastiach vedy a techniky. Urobilo sa už niekoľko pokusov a boli úspešné. Vedci poznajú už dokonca niekoľko spôsobov, ako vyvoláť dážď.

Možnosť ovplyvniť počasie vychádza z poznania, že pre dážď nestáčia len mračná. Veď para, ktorá tvorí mračná, sa dostáva na zem len vo forme kvapiek alebo snehových vločiek. Premena paru na dážď alebo sneh nastáva vtedy, keď v mračnách dôjde k pohybu, ktorý odborníci nazývajú turbulenciou.

Vedieť vytvoriť tento pohyb, znamená ovládať počasie. Hoci je v mra-

čnách teplota pod bodom mrazu, voda v nich bez vonkajšieho nárazu nemrzne. Tento náraz obstarávajú bežne zrnká prachu. Pri zmrznutí vody v mračnách sa uvoľňuje teplo (tzv. utajené teplo). A veru nie malé, až 80 kalórií na gram. Číze toľko tepla, kolko by sme potrebovali, aby sme zohriali gram vody z 0° na 80°. Teplý vzduch stúpa hore, na jeho miesto prichádza studený, tým nastáva žiaduci pohyb a dochádza k dážďu.

Pri pokusoch o umelé vyvolanie dážďa vystreľovali vedci do spodnej časti mračna kocku suchého ľadu. (Suchý ľad je zamrznutý kysličník uhličitý a má teplotu minus 80°.) Kocka pôsobila prudké, nerovnomerné zohratie mračna a vyvolala dážď. Namiesto suchého ľadu možno použiť aj jodid strieborný, ktorý má podobnú formu kryštálov ako ľad. Pri pokuse, v ktorom použili 30 dkg jodidu strieborného, v

cene niekoľko desiatok korún, napršalo 100 miliónov ton dážďa.

Vedci tvrdia, že i v stepnom prostredí, kde je veľmi sucho, bude možno vynútiť lejak každý tretí deň. Stačí jeden miligram jodidu strieborného — známej to súčasťou fotografických dosiek — na kubický kilometer vzduchu.

Veda stojí teraz pred ďalším problémom a to je: možnosť vytvorenia pekneho počasia tým, že sa zabráni vzniku pohybu v mračnách. Trúfa si však i na zabranenie tropických hurikánov a tajfúnov, ktoré narobia zakaždým veľa škôd. Veľmi cenné poznatky pre riešenie týchto problémov prinášajú z vesmíru umelé družice a raketu.

A tak sa už teraz môžeme začať tešiť na budúnosť, keď každá nedele bude pekná. Vymiznú zlé úrody pre suchu a na stepi bude rásť obilia. Budeme mať počasie na objednávku!

J. R.

KRÁLOVSKÁ

Velké poříčí Visly, které se rozkládá téměř na 200 tisících km², začíná se soutokem Bialé a Czarné Wiselki, které pramení v Bezkidě Śląském. Z úbočí Baraní Góry se vydává řeka na 1067 km pouf k severu, protéká tučnou zemí proszowskou a kujawskou, úrodnou vysočinou lubelskou a sandomierskou, jalovou zemí kieleckou, mazověckými údolími, přibírá na levém břehu největší přítoky — Przemyszy, Nidu, Kamiennou, Pilici, Bzuru, Wdu a Wierzycy, na pravém břehu Sołu, Akawu, Rabu Dunajec, Wisłoku, San, Wieprz, Bug s Narewem, Wkrą, Drweci i Osu a končí své dálné putování v rozlehle delte Žuław, jíž se vlévá několika rameny do Wiślaného zálivu a potom už do smaragdových vln Baltského moře. Končí takto svůj 940 km splavný úsek.

Visla, kterou od pradávna nazýváno královnou polských řek, měla v minulosti vždy dostatek vody a odehrávala důležitou úlohu v dopravě. Po dělení Polska v XVIII. století připadlo ústí Visly Prusku a její význam

výstavbu polského průmyslu. Výstavba kombinátu v Nowé Huti byla počátkem industrializace poříčí Visly. Podél jejich břehů vyrůstaly nové velké objekty hutního a chemického průmyslu, nové elektrárny a nová města. Současně byl rozšířen park říční dopravy a zmodernizována překlaková přístavní zařízení. Regulace toku mohutné a nespoutané řeky je velmi nákladná. Vodní dílo, které je naplánováno na celá léta, vyžaduje soustředěné úsilí nejednoho pokolení. Investiční náklady činí v letech 1961 — 1980 315 miliard zlatých. Můžeme směle říci, že obhospodaření Visly bude jednou z největších investic svého druhu.

Uvědomme si, že Visla není pouze krásnou řekou, že je to současně nebezpečný živel, jehož agresivnost mnohokrát pocítili obyvatelé viselských údolí i celého státu. Pouze v roce 1960 způsobila Visla škody ve výši 2,5 miliardy zlatých. Když před desíti lety padly lesy na úbočích našich hor pod údery sekýr, byla zničena přiroze-

málního proudu obrovské množství životodárné vody. Ročně se vlévají do Baltského moře asi 2 miliardy m³ nevyužité vody. Je to množství značné když si uvědomíme, že zásoby vody v našich řekách a jezerech činí přibližně 52 miliardy m³. Například San vlévá do Visly jednu čtvrtinu množství vody, která neužitečně vtéká do moře. Dunajec přivádí 400 miliard m³ vody. Na řece Sanu byla tedy postavena velká přehrada a sice v Myczkovicích. Před nedávnem dokončeno velkou vodní nádrž v Dębe na Bugo-Narewu. Podobné vodní nádrže budou postaveny na Dunajci a jiných přítocích Visly.

Současně pozorujeme, že den ze dne vráztá poptávka po vodě. Například Nowá Huta by pohlcovala 3/4 vodního toku Visly, kdyby ovšem kombinát nepracoval na uzavřeném vodním oběhu. A jiní průmysloví obři podél Visly jsou stejně žízniví: chemie v Osvětimi, elektrárna a hut v Skawině síra v Tarnobrzehu, petrochemie v Puławach a v Płocku, hut ve Varšavě a

menávají také městské filtrační stanice.

Vodu můžeme nahromadit a to pomocí systému větších a menších vodních nádrží — energetických, protipovodňových a komunálních. Takovýto systém vodních přehrad by jednou provždy ujařil řeku a mohl by vyeliminovat nebezpečí povodní. Současně bychom měli možnost, při všeobecném nedostatku vody, hospodařit racionálně zásobami vody. Řeky by mohly být splavné v celé své délce a jedinečně by odlehčily pozemnímu transportu. Přinášely by užitek průmyslu i zemědělství — existovala by možnost zavlažování vyschlé půdy.

Usnesení Sejmu PLR ze dne 16.II. 1962 bylo zeleným signálem pro plavbu a přizpůsobení vodních toků modernímu národnímu hospodářství. Bylo v zásadě sformulováno takto: „Po děle Visly je nutno postavit celou řadu velkých průmyslových závodů a kromě toho je nutno v letech 1961 — 1965 přistoupit k realizaci dlouhodobé-

Soutok Czarné a Bialé Wiselki je začátkem Visly.

Po téměř tisícikilometrovém putování končí Visla svůj běh u břehu Baltského moře.
Na snímku: pohled na Wiślany záliv.

pro plavbu poklesl. Před poslední válkou se obraz viselských břehů ani trochu nezměnil. Byla jak kdysi řekou divokou a snad jedinou té velkosti v Evropě, jejíž vodní tok nebyl regulován.

Po druhé světové válce její význam značně stoupal. Nejdříve však chyběly investiční prostředky, které byly především určeny pro přednostní

ná ochrana. Jarní tání a podzimní deště naplňují horské potoky. Po hořích úbočích se valí spousty kalné vody, která přeplňuje řečiště přítoku Visly, a nese zkázu. V letních měsících naopak jsou vyschlá koryta potoků a říček přičinou nízkého stavu vody ve Visle a současně úbytku půdní vody.

Řečištěm Visly protéká kromě nor-

ovšem také velká města — Krakov, Varšava, Gdańsk.

Značné množství vody spotřebuje také naše zemědělství a vnitrozemská plavba. Na splavných řekách mělkiny a písčiny zadržují lodě, vlečné parníky a bárky. Nedostatek vody zaznamená plánu obhospodaření Visly". Toto rozhodnutí má velký význam národně hospodářský, tím spíše, že problém re-

gulace Visly nemůže být řešen způsobem dílčím, např. pouze s hlediska komunikace nebo energetiky. Všichni činnitelé, ekonomičtí i státní, vše co je spojeno s naším národně hospodářstvím, musí být v souladu, abychom mohli dosáhnout maximum efektivnosti ve všech odvětvích našeho hospodářství. Nemůžeme dopustit, aby jedno odvětví vzkvétalo na úkor druhého.

Istého dňa povedal Adam žene:

— Moja drahá, dnešný deň je ako stvorený pre poľovačku. Vyjdem si. Onedlho sa vrátim.

I pustil sa na lov. Eve sa však zdalo, že Adam bol pridľho preč a len čo sa vrátil, spýtala sa ho:

— Čo si robil, veď si bol celý boží deň vonku?

— Však som ti povedal, že idem na poľovačku.

— Na poľovačku? Tak dlho? Ty niečo predomou skrývaš. Mohol by si prisahaf, že si nikoho nestretoť!

— Čo fa len napadá, moja drahá, kohože som mohol stretnúť, keď sme jedinými ľuďmi na svete? Uvažuj predsa!

Adam pokrčil plecami a šiel si ľahnúť.

Ked sa Eva presvedčila, že Adam spí hlbockým spánkom, schýlila sa nad ním a obozretne mu zrátala prstom rebrá.

NAJKRATŠIE POVIEDKY

— Mama, ako som prišiel na svet? — opýtal sa neočakávané prváčik. Prekvapená matka začala čosi o motýloch, o kvetoch, o láske mamičky a otecka, o dieťatku, ktoré rastie pod mačičkínym srdiečkom a keď nadíde čas, nastane tá veľká slávostná chvíľa...

— Ale čo, — prerusil matku netrpezlivě, to je furt akési táranie! Všetci kamoši sa normálne narodili v pôrodnici, len ja som akýsi abnormálny!

— To je strašné, rozčuluje sa 12-ročná slečna, ktorej rodičia nechcú dovoliť pozerať sa na televízny film, nevhodný pre detí.

— Keby som bola v Oriente, už dávno by som bola vydatá!

— Budete kludný, dedko, s touto chorobou sa dožijete sto rokov.

— Nále, pane bože nebeský, a to sa mi tak pohoršilo?

— Vari vám stovka nastačí!

— Čoby nie, ale vlni ste, pán doktor vraveli, že stodvadsať!

— O, ženy, bezhraničné je vaše hrdinstvo! S akým hrdinstvom, ba čo vratí, priam martýrsky znášate tie najväčšie bolesti!

— To vám povedal pôrodník?

— Nie, ortoped, ktorý liečí nohy zmrzačené hypermodernou obuvou! Očný lekár, ktorý liečí vaše oči, choré od farbičiek na riasy!

ANEKDOTY

S Maupassantom koketovala dama. — Jaké city ve městě? — zeptala se jedna žena.

— Oh, paní! jednou z našich hřichů... odpověděl de

Slavný romanopisec a pozvánka na hostinu k jeho běti. Bylo tam hodně dvojice. Jedna z dam se obrátila na ženu: — Rekněte mi, je Kraszewski odpověděl:

— Bohatá, aby vydávala libila.

Do Balzakova bytu se noci si šel Balzak dřívěj do hlubokého spánku. Když

ŘEKA

ude po celém svém toku přecházet prahy — kaskádami i retenčními nádržemi. Vodní dílu dodávat „bílé uhlí“ pro žen, vyrábějících proud o 10 miliard kWh. Tako bude zintegrovat elektrifikace státu a součet 3,5 milionu tun uhlí, když jde o zemědělství, vodní odstranění hrozbu povodní a regulaci vodních podmínek v Visly a jejich přítoků. Povodné velké průmyslové závody, místění u Visly je dáné jejich vody a současně demografickými povislí. Plné využití komunikační účely přinášejí hospodářství značné výhody, spojí Slezsko s možnou jednou dopravní tepnou, na přesunutu část přeexponované dopravy na této lince. Otázky, týkající se našeho děství nemohou být samoobrány v krátkém článku. Pouze signalizovat některé problémů. Považujeme za ukázkou pouze na hlavní směru, týkajících se opanování Visly, na první pohyby betonové výztuhy, které změní povislí a donutí rozmarnou pracovala pro člověka.

roces civilizace Visly postupuje horního toku. V této kádě 6 vodních prahů. Tři z nich, Dąb a Łaczanech jsou již hotové. Kromě vodní nádrže v Gołuchowě budou postaveny nové a stákové a Wawrzeńczyzce. U Krakowa Słupce, Baranowa, Zawichostu a Wawrzeńczyzce elektrárny a vodní vraty. V roce 1965 bude dokončena regulace na úseku mezi soutokem Visly a Rabou a do roku 1968 soutokem Sanu po přítoku. Jsou kontinuovány práce na toku Visly. Úsek od Varšavského města bude předělen 9 prahy.

O k realizaci velkého vodního díla. V nejbližších letech bude Visla po celé délce přehrazena vodními prahy — kaskádami a retenčními nádržemi. Uvádíme plán, které budou postaveny, samozřejmě že v průběhu realizace mohou nastoupit změny.

NÁDRŽE: 1. Goczałkowice (proveden), 2. Wawrzeńczyzce, 3. Natków, 4. Zawichost, 5. Gołab, 7. Koziemice, 8. Mniszew, 9. Góra Kalwaria, 10. Otwock, 11. Siekierki, 13. Wyszogród, 14. Bielino, 15. Włocławek (staví se), 16. Ciechocinek, 17. Solec, 18. Chełmno, 19. Grudziądz, 20. Gniew, 21. Tezew.

PLAHA (od horního toku dolů): 1, 2 — na Przemęt a Sołe navrženy dva. 3 — proveden, 4 — před Krakovem navržen, 5, 6 — před Wawrzyszczem dva — před Dunajcem — navržen, 8 — na Nidě navržen, 9 — na Wisloce navržen, 10 — navržen.

OTY

la jistá nemladá už je vzbuzuje, drahý lechilejších: odpovídám.

„Staré báje“ byly bohatému hraběmu a hraběnce. spisovatel a zeptána je nejlepší?

la, hezká, aby se

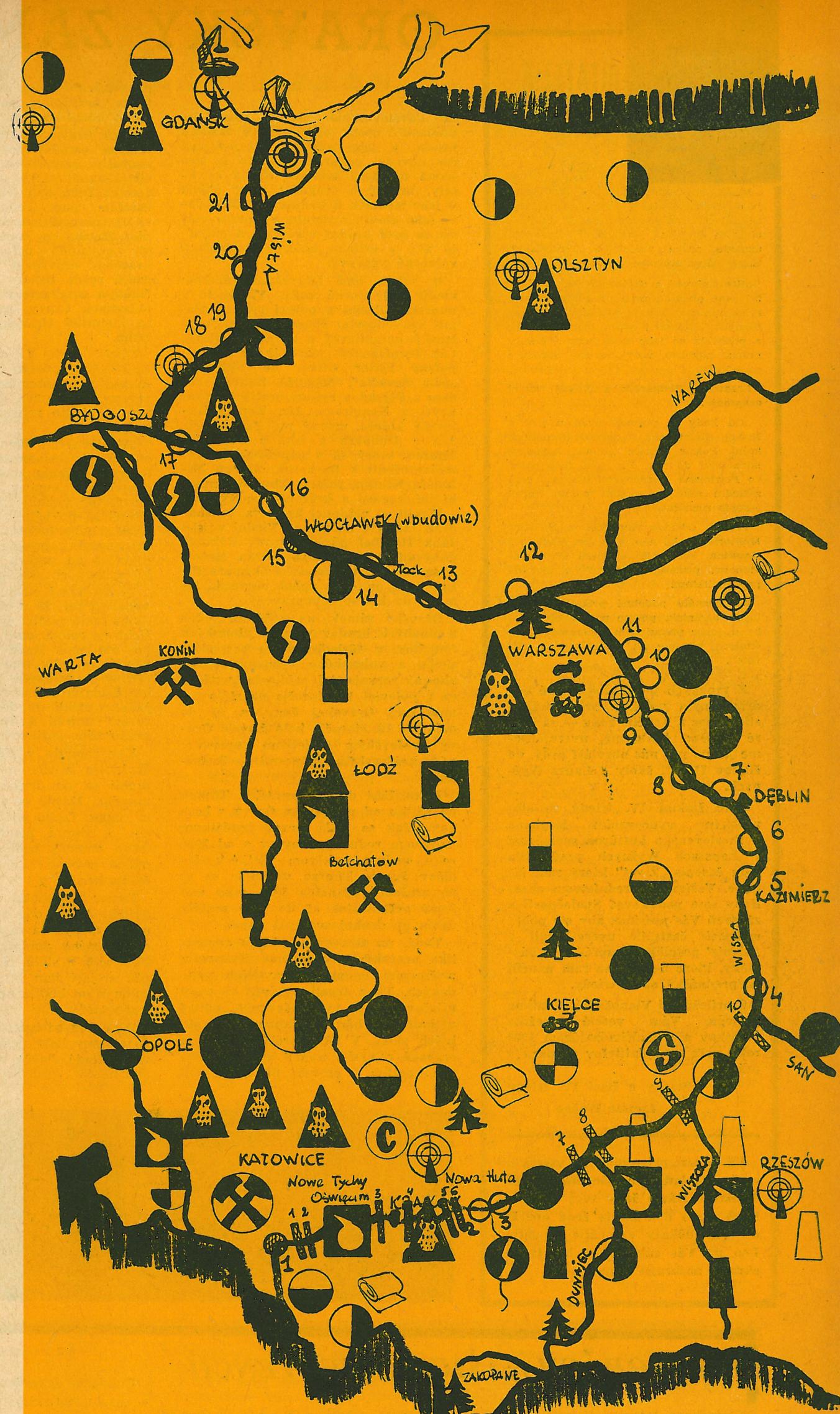
oupal zloděj. Této nouzou a brzy upadl zloděj uslyšel pravdu.

— nádržemi. Přistoupeno k výstavbě přehrady „Włocławek“, na níž bude vybudována elektrárna o síle 870 megawattů.

Největší potíže jsou však s regulací střední části toku Visly, který nejčastěji hrozí povodněmi. Na tomto 220 km úseku, od přítoku Sanu po Varšavu, bylo obhospodaření Visly rozděleno na dvě etapy. První etapa prací zahrnuje nákladem kolem miliardy zlatých možnost povodní. Koryto řeky bude zúženo, místo z 1 — 1,5 km na 250 — 300 m a prohloubeno. Břehy řeky budou zpevněny vysokými hrázemi. Tím bude zajištěna pravidelnost plavby. Tepře po ukončení regulace břehů Visly, po realizaci výstavby nových přístavů s novým, určeným pro potřeby sklárny v Sandomierzu, započne se s prováděním druhé etapy, a sice se stavbou přehrady a vodních nádrží, tak jak je tomu nyní na dolním toku Visly, kde pokračuje stavba kaskád.

Takto za několik let získáme výkonnou vodní dopravní linku, která nebude omezována stavem vody v řece. Visla bude od Krakova až k moři splavná 270 dní v roce. Již v roce 1970 bude po Visle dopraveno desetkrát více zboží než nyní a v roce 1980 celková váha přetransportovaného zboží bude činit 23 miliony tun. Takto Visla převeze 65 procent pozemní dopravy. Představme si osm nových přístavů, dva tisíce vlečáků a bárek a moderní pasažérské vodolety naší výroby, které budou dosahovat rychlosť přes 70 km za hodinu.

Kromě toho jsou uskutečňovány nové projekty, obzvláště spojení Visly s Odrou Gliwickým kanálem, čímž bude dosaženo spojení Visly s řekami Sovětského svazu a Odry s vodními soustavami střední a západní Evropy. Byla předložena také zajímavá řešení, jejichž účelem je zdokonalení dopravy rudy, dovážené ze Sovětského svazu pro polské hutě, při využití plavební soustavy Dněpru, Prypeče, Bugu a Visly. Tak tedy za několik let budeme moci říci, že tok Visly je ovládnut a slouží našemu národnímu hospodářství.

(C) strojírenství a kovopříprava

(S) chemický průmysl

(C) cin a olovo

(S) hutnictví

(S) cementárny

(S) vodní prahy v návrhu

televizní stanice

průmysl rádiový a televizní

sůl

hotové vodní nádrže

vodní nádrže ve výstavbě

vodní nádrže v návrhu

kamenné uhlí

vodní prahy ukončené

zemní plyn

naftová ropa

hnědé uhlí

železo

vysoké školy

průmysl přádelnický

delný dech spícího, bez strachu se přiblížil k psacímu stolu a začal paklícem otvírat zásuvky. Náhle mu práci přerušil hlasitý smích. Ohlédl se a spatřil v měsíčním světle smějícího se spisovatele. Přestože měl strach, nemohl se zloděj zdržet otázky:

— Co je Vám k smíchu?

— Pane! V noci, bez světla hledáte peníze ve stole, kde já je nemohu nalézt ve dne...

* * *

Jeden ze známých francouzských malířů vystavil portrét mladé, velmi hezké, ale strašně hubené dívky s krásným psem, ležícím u jejích nohou. Na výstavu přišel Stefan Żeromski se svou známostí.

— Kdo je to? — ptala se známá, ukazujíc prstem na portrét.

— To?... to je pes, který hlídá kosti — informoval Żeromski.

* * *

Člověče, to se mi stal malér. Myslel jsem, že mluvím telefonem s manželkou a řekl jsem své sekretářce: Ženská, co furt otravuješ!

ORAVSKÝ ZÁMOK

(DOKONCENIE ZO STR. 1)

Medzi intervenciami, ktoré prichádzajú od našich čitateľov v súvislosti s tým, že „Život“ nie je dodávaný v termíne, obdržali sme tiež listy, ktoré vyslovujú uznanie práce poštových doručiteľov. Napr. Alojz Kubásek z Dursztyna píše:

„Septembrové a októbrové číslo „Života“ sme obdržali pred prvým toho ktorého mesiaca. Nášmu poštárovi z Lapsz Nižnych, Stefanovi Sowa, patrí uznanie a pochvala za jeho svedomitu a čestnu prácu, nakoľko vždy na čas doručuje zasielky.“

František Bednarčík z Nowej Bialej oznamuje:

„Od kedy je poštový úrad u nás v Nowej Bialej sme s doručovaním spokojní. Poštár prináša „Život“ každému adresatovi do rúk. Prv keď bola pošta vo Frydmane, doručovať domiesol celú zásielku mne a ja som potom musel časopis roznašať.“

Taktiež poštový doručiteľ z Niedzice Molitoris — ako nám píše Ján Magiera z Kacwina, svedomite si koná svoje povinnosti, prinášajúc „Život“ v termíne predplatiteľom.

Ak poznáte podobné príklady tiež z iných dieňiek, pošlite nám svoje úvahy o dobre pracujúcich poštových doručiteľoch, budeme ich uverejňovať v „Živote“.

Z mnohých pozdravov, ktoré obdržala naša redakcia pri príležitosti Vianočnej a Nového roku — za ktoré srdečne ďakujeme, uverejňujeme jeden, pre nás obzvlášť milý, od žiakov IV. tr. školy z Lapsz Wyžnych.

Sme žiakmi IV. triedy so slovenským vyučovacím jazykom. Československa kultúrna spoločnosť v Lapszach Wyžnych predplatiла nám časopis „Život“ ktorý radí čítame. Vašim prostredníctvom chceli by sme podakovať Spoločnosti a zároveň Vás prosíme, aby ste podľa možnosti častejšie uverejňovali v „Živote“ pesničky, rozprávky a básničky, ktoré by sme sa radi naučili na prednášky našej triedy.

S príležitosti Vianočných sviatkov prajeme Vám veselé prežitie Sviatkov a v nadchadzajúcom 1964 roku veľa predplatiteľov a zdaru v práci

Ziačky a žiaci IV. triedy
Lapsze Wyžne

Už teraz pripomíname všetkým mužom, mladým a tým starším, že 8. marca slávia ženy svoj sviatok. Nech tento deň každa žena obdrží od Vás dôkazy sympatie a útety. Len na Vás záleží, aby ich tváre okrašili najkrajší úsmev.

sa návštěvníkovi všetky historické udalosti i osoby viažúce sa k osudu hradu. V jeho muroch, ktorých ani čas nevedel pokoriť, odohrala sa nejedna pamätná udalosť. Rojný a veselý, hrozný a tragickej život číril v jeho sieniach a komnatách. V období jeho slávy, rozkvetu a zániku vládli tu hrdi hrádenci vládcovia a odtiaľto ako z orlieho hniezda vychádzali vojenské výpravy.

O vládu nad Oravským zámkom viedli boj mocné rody. Vládli tunajší uhorskí palatíni a poľskí rytieri. Menili sa vodecovia: Donc — župan zvolenský, zemplinský a liptovský, Matúš Cák Trenčianský „pán Váhu a Tatier“, poľský rytier Ctibor zo Stiborzic „pán Považia“, Mikuláš Balický rodom z Poľska a rytieri bratia Koreckovci z Komorova, Ján Korvín lipotovské knieža, močený rod Zápolských, Ján z Dubovca a biskup František Thurzo, ktorý sa s pápežovým povolením oženil s Barborou, dcérou Mikuláša Kostku, palatína Thurzo a mnichom inim komesi a kráľovskí správcovia.

Menili sa vládnuci kráľovia, prechádzali tadiaľ na pomoc Viedni vojska Jána III., bol pánom Oravy Rákoči, dobývali hrad cisarské vojska. Bránili sa tu oravskí povstalci Gaspara Pikey, kym on sám neboli chytený, lámaný na kolese a popravený.

Oravský zámok, na počiatku jeden z mnohých hradov pánstva uhorských feudálov, v dôsledku rastu hospodárskeho a vojenského významu Oravy ako aj rozvoja jej osídlenia, vyvinul sa v polovici 14. storočia na sídlo samostatnej Oravskej župy, a až do polovice 16. storočia bolo územie Oravy kráľovským majetkom spravovaným kráľovskými komesmi — županmi.

Roku 1556 dostal František Thurzo do úžitku od panovníka Oravu s hradom. Tak sa stala Orava feudálnym panstvom rodu Thurzovcov a od 1626 roku spolužlascovom všetkých dedičov Juraja Thurzu udržujúc sa aj po zrušení podanstva 1848 roku ako lesný veľkostatok až do jeho poštátania po druhnej svetovej vojne.

Tuna, na Oravskom zámku romantika oravských zemepánov jestovala pričinením nadpráce oravských poddaných. Tuna trpeli a búrili sa proti utlačovaniu a vykorisťovaniu, odtiaľ utekali do hôr, vysťahovali sa do iných zemí. V 18. storočí rozvíja sa oravské remeslo, najmä výroba lano-vého plátna a oravskí plátenici zašli

na svojich cestách až do Egypta. Odiaľto oravčania po prvej svetovej vojne odchádzali do sveta za prácou.

Dnes Oravský zámok je monumentálnym pamätníkom stredovekej romantiky, pamiatkou smutnej histórie strskotanej slávy a svedectvom významu ľudu nad jeho odvekým utlačateľom, nad feudalizmom. Zmenila sa aj tvárnosť kedysi chudobných dedín. Množia sa nové domy, nové cesty nastúpilo poľnohospodárstvo, v krásnom oravskom prostredí nachádzajú ročne tisícky rekreačných odpociniek a zotavenie v rozrastajúcich sa oblastiach Oravy, nad ktorou vznáša mohutný Oravský zámok — múzeum.

Okolo zámku Oravského hradu kolujú ľudové povestí o rytieroch lúpežníkov prepáradávajúcich kupecké karavány miesto ich chránenia. O jednom z týchto rytierov Ľudová povesť rozpráva:

V dávnych, dávnych časoch pred stáročiami, neobmedzene vládol na Oravskom zámku krutý rytier lúpežník. Prepáradával kupcov, ničil majetky a beztrestne vraždil svojich poddaných. Všetci sa ho báli, všetci nenávideli a nikto si neboli istý svojim životom. Unášal nevesty, porýval mladé krásne dievča do svojich komnat na divokú zábavu so svojimi kamarátmi.

Tento krutý vládca na hrade dozvedel sa raz, že v malej oravskej dedinke bude svätba dievča najpreknejšieho sedliaka. Hned rozkázal svojim pandúrom, aby toto dievča uniesli z dediny a priviedli k nemu do spálne. Konajúc prísný rozkaz pandúri nečakali vtrhli do dedinky a s divým revom uniesli krásnu snúbenicu zo svadobného sprevodu.

Krv zamrzla v žilach všetkým dedičanom a sice neozbrojení, predsa vrchli sa na družinu lúpežného panovníka. Márne sa však strhol ukrutný zápas. Eudia podlahali hroznej presile a zbraní pandúrov. Na bojišti ostali mŕtvoly poddaných a zomrela mladá nevesta ako korisť bola vezaná na hrad.

Rytier zarechotal z radosti keď ju uvidel. Avšak ona keď sa prebrala z mŕtlob nemyslela sa vzdaf. Nenašakala sa hrozného pohľadu divokých očí... Priskočila k stolu, chytala do obidvoch rúk stojaci tam bronzový pohár a s celou silou hodila ho do tváre prenasledovateľa.

Panovník od bolesti skrikol. Z otorennej rany liala sa krv a zrútil sa na zem. Mladé dievča voliac radšej smrť ako hanbu, rozhodlo sa radšej vrhnúť

Tzv. rytierska sieň na I. posch. korvinskeho paláca.

do hľbokej prieplasti ako stať sa obeťou dravej beštie. Však darmo. Obloky boli zabezpečené zelenými mrežami a za dvermi strážili služovia.

V tom panovník keď prišiel k sebe zdvihol sa a zakričal na stráž, aby chytia dievča, vyniesla ju na nádvorie, vyzliekla zo šiat a tak pohanbenú ubiovala a potom zamurovala zaživa do steny. Počujúc tak hrozný rozsudok do zdvihnutie ruky na svojho panovníka dievča chystalo sa na smrť.

Dala sa viesť bez oporu na hradný dvor. Tu ju pandúri hodili na zem a chytili za korbáč. Ani teraz nepovedala ani jedného slova. Z úst jej nepadol jediný výkrik náreku. Mlnčanivo znášala muky bičovania. Až keď na ponahľanie svojho panovníka sluhovia chceli z nej strhnúť šaty, rumeňec záhal jej tvár a začala sa brániť. Na nič však bola obrana a ona prosila aby ju nehanobili, aby ju radšej zabili.

V tom zahrmelo, zatriasli sa hory, rozhýbali lesy a panovník porazený bleskom padol mŕtvy. Takto tajomný dobrý duch hôr prišiel na pomoc oravskej dcere a pokarhal krutého panovníka. Našakaná stráž sa rozbehla na všetky strany a naše mladé dievča dalo sa na útek. Čím ďalej od hradu, domov, do svojej dedinky medzi oravskými vrškami. Radosť zapadla nie len v dedinke mladých snúbencov, ale aj na celom okoli. Eudia sa usmievali a s radosťou pozerali na oravské vrchy strážené tajomným vládcom hôr."

JANO JANOVSKÝ

PO STOPÁCH NAŠICH INTERVENCIÍ

Následkom intervencii prichádzajúcich svojho času od čitateľov zo Zubrzyce v ktorých sa domáhali zákazu predaja alkoholu v bare „Pod Grapou“, uverejnili sme v čísle XI/63 „Života“ článok „Opice“ popierajúci požiadavky obyvateľov. V tejto záležitosti interveňovali sme priamo u Predsedu PPRN v Novom Targu súdr. T. Timofiejczyka ako aj rozprávali sme priamo s Protalkoholovým výborom v Novom Targu. Vo výsledku tohto návrhu našich čitateľov popreté iniciatívou redakcie boli kladne vyriešené. Dňa 24. decembra m.r. v bare „Pod Grapou“ v Zubrzcyci bol zavedený zákaz predaja alkoholu. S uspokojením vŕtajúc tento fakt, naši čitatelia dākujú prostredníctvom redakcie Prezí-

diu PPRN v Novom Targu a osobne Predsedovi Prezidia za zaobereanie sa touto záležitosťou a správne rozhodnutie.

Dolu uverejňujeme s nepatrými skrátkami uznesenie PPRN — Wydziału Przemysłu i Handlu w Nowym Targu týkajúce sa baru „Pod Grapou“.

„Prezidium Powiatowej Rady Narodowej, Wydział Przemysłu i Handlu cofa niniejszym zezwolenie nr 14 z dnia 9.IX.1960 r. na podawanie napojów alkoholowych o zawartości powyżej 4,5% alkoholu w barze „Pod Grapą“ w Zubrzcycy Górnnej i zarządza jednocześnie natychmiastowe wycofanie ze sprzedaży w tym lokalu napojów o zawartości powyżej 18% alkoholu.

Uzásadenie

Cofniecie zezwolenia na podawanie w barze „Pod Grapą“ w Zubrzcycy Górnnej napojów o zawartości powyżej 18% alkoholu nastąpiło w wyniku:

a) interwencji Społecznego Komitetu Przeciwalkoholowego — Oddział Nowy Targ z dnia 24.X.1963 r.

b) interwencji Redakcji Czasopisma „Život“ w Warszawie z dnia 12.IV.63 r., L.dz. 374/63.

c) uzyskania zgody Wydziału Handlu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie z dnia 7.XII.1963 r., nr H. II-0-224/63.

Nie uwzględniono natomiast uchwały nr 13. VIII/63 Gromadzkiej Rady Narodowej w Zubrzcycy Górnnej z dnia

29.X.1963 r., wg której należałyby niecofać zezwolenia na podawanie w barze „Pod Grapą“ napojów o zawartości powyżej 18% alkoholu oraz dodatkowo udzielić zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w sklepie nr 17.

Od decyzji niniejszej przysługuje zainteresowanym stronom prawo odwołania się w terminie do dni 14-tu do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej — Wydział Handlu w Krakowie za pośrednictwem tutejszego Wydziału.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku bezzwłocznie wykonania decyzji zgodnie z art. 100 ustawy z dnia 14.VI.1960 r.

Kierownik Wydziału
Przemysłu i Handlu
(FRANCISZEK JAKOBISZYN)

KEBY VŠADE...

Najprv tu bola zabudnutá dedinka akých na Spiši a Orave je veľa. Priznájme sa, že mälokto z nás rozmýšľa o tom čo sa u nás deje. A predsa niektoré výsledky ohromujú. Lenže nazrime do dejín posledných rokov, zistíme neustálne premeny, zistíme čo sa vybudovalo, zistíme, že za výsledkami stoji uvedomelý a obetavý aktív.

Možnosti a rezervy sú všade. Je potreba len sa okolo seba lepšie poobzerať, a najdeme toho veľmi veľa, čo sa da zrobí, zlepší, ako zvýšiť poľnohospodársku výrobu. Poobzerajme sa napríklad po Niedzicy, ako tam hospodária.

Pri prehliadke niedzického hospodárstva sme zaklopali k tajomníkovi stranickeho výboru, vedúcemu tamojšej školy súdr. Stanislavovi Stecoví. Hovoril nám o svojej dedinke, o práci stranickej organizácie. O minulosti a budúcnosti. O fažkostiah a výfazstvach. Občas sme prerušovali, pýtali sme sa. A potom znova sa ozýval jeho hlas, zoznamujúci nás s najkratšími dejinami Niedzicy a iniciatívou jej občanov.

Bolo to už dávno, čo sme sa rozhodli začať prvé spoločné práce v našej obci. Asi okolo 1949-50 roku zaviedli sme miestny rozhlas a o tri roky neskôr si petrolejové lampy vymenili sme na elektrické žiarovky. Týmto prišlo k nám stále kino, ktoré je zároveň zájazdové pre ostatné obce.

Nedostatok skúsenosti, odborne zdatných kádrov a iné fažkosti — to boli prekážky s ktorými sme sa museli v začiatkoch boľiť. Predsa každoročne niečo pribúdalo. V roku 1956 stavba mostu do Niedzicy si vyziaľala náklady hmotné a ľudskej práce v hodnote 1.200.000 zlôtých. Tu bola pomoc Štátu spojená s iniciatívou a spoločenskou účastou Niedzičanov.

Rozvoj iniciatívy a účasť našich občanov na spoločenských práciach umožnil výstavbu školy pamätky Tisícročia v ktorej našli svoje miesto školy s poľským a slovenským vyučovacím jazykom. Práve tuna, výška spoločenského vkladu v hodnote 350 tisíc rozhodla, že táto škola vznikla v Niedzici. V starej školskej budove našli svoje miesto kultúrne ustanovizne našej dedinky. Vznikla tiež pôvodná ibza a sanitné strešisko. Máme dobre pracujúcu obecnú knižnicu. Vlani spoločenskou prácou s pomocou okresu začali sme budovať chodníky v dedine. Z prostriedkov rolnického krúžku, nákladom 120 tisíc zl., úplne sme modernizovali a prebudovali pilu. S obilím už nemusíme chodieť do vzdialeneho Děbna, mlyn máme u seba.

Vybudovanie cesty je jedným z našich najväčších úspechov. Najskôr urobili sme cestu z Czorsztyna do Niedzicy. Započal tiež Kacwin, od nich našim smerom, a Niedzica smerom na Kacwin. Je pravdou — ako písal „Život“ — že Kacwiniania nám pomáhali, že vklad ich spoločenskej práce bol väčší avšak my sme im pomohli finančnými prostriedkami, ale teraz aj Niedzičania rozhodli sa viacej Kacwinovi pomôcť a toho roku zvýšime vklad našej spoločenskej práce, za

technickej pomoci okresu, aby asfaltka skôr prišla do Kacwina.

Z obecných fondov urobili sme plán stavby môstika v dedine, samu stavbu máme započať tento rok. Chceme tiež, aby „Niedzica“ tečúca cez dedinu nepodmývala nám cestu. Preto musíme vybudovať ochrannú hrádzu.

Väčšina našich úspechov si vyžiadala spojenie hmotného vkladu a práce obyvateľstva s hmotnou a technickej pomocou okresných orgánov, ale sú aj také práce, ktoré sú vykonávané len vo výsledku iniciatívy obyvateľov obce. Ako napríklad ohradenie školských ihríšok, oprava cesty „za vodou“, kam každý gazda dovezol po 5 m³ štrku, môstiky na polných cestách a iné.

Miestna skupina ZMW vlastnými prostriedkami zorganizovala klubovnu v bývalej školskej budove, k zariadeniu ktorej príčinila sa tiež Miestna skupina Československej kultúrnej spoločnosti. Tuna, v tejto spoločnej klubovni, sa sústreduje kultúrny život našej dedinky, sú organizované večierky rôzneho druhu, nachádzajú sa klubové hry, vystupujú ochotnícke divadelné krúžky.

Môžeme povedať, že v našej dedinke vôbec nemáme prípady chuligánskiva o ktorých v poslednom čase tak veľa čítame. Je to zásluha rodičov, mládežníckych organizácií a samotnej mládeže.

Máme tiež bližšie a ďalšie investičné plány — ako stavba vodovodu, aby predbiehal nedostatku vody v letnom období, aby Niedzičania nemuseli používať riečnu vodu. O tejto záležitosti bude jednať tento rok aktív celej dedinky, chceli by sme tiež vybudovať „agronómiku“.

Avšak už teraz máme pred sebou najbližšiu úlohu — výstavbu dedinského obchodného domu. S touto iniciatívou vystupili naši obyvatelia ešte v 62 roku. Zvolali sme celodedinskú schôdzku, návrh sme prejednali z PZGS, predložili sme okresu a dostali sme tam popretie a pomoc. Obec dala stavbný pozemok, obyvatelia prihlásili veľký vklad práce.

Stále viac vkráčame do poľnohospodárskej výroby a chovu dobytka v našej obci. Rozvíja sa práca rolnického krúžku, kto-

rý okrem iného má tri traktory, mlátačky a iné poľnohospodárske stroje. Krúžok stále širšie prevádzka orbu a mlátenie.

Samozrejme aj tuna prejavovali sa a vyskytuju sa rôzne fažkosti. Museli sme preškoliť taktoristov. Boli vybudované garáže a sklady pre poľnohospodárske stroje a náradie. Také iste skladby spoločenskou iniciatívou vybudovali si aj na ostatných dedinkach obce. Predsa však je horšie s opravou týchto strojov. Najbližší POM je vo vzdialom Czarnom Dunajci. A že toto je jediná opravárenská základňa v našom okrese, nie je ľahko sa tam dostať s opravou. Pochopiteľne, že stranický výbor nezastupuje svoju pracou činnosť rolnických krúžkov, ale pomáha im a kontrolujeme výsledky ich práce, upevňujeme ich autoritu a určujeme ich práci celodedinský význam, cestou nášho stranickeho aktív a za spolupráce s ZSL ako aj inými organizáciami ako napríklad ČSRS pôsobíme na celú obec. Jestvuje spoločná iniciatíva a spoločná kontrola celého nášho aktív.

Stále viac sú zovšeobecňované nové metódy úprav a zdolavaný konzervatizmus u ľudí, žiaľ ešte niekedy zaostálych. Zaznamenávame však aj tuna zreteľný pokrok.

Máme popredných gázov, takých ako napr.: Olejarczyk Stefan, Fronczak Franciszek, Stefaniak Józef, Pęksa Michał, Wida Andrzej a mnohí ďalší. Svojim príkladom, svojimi výsledkami dosiahnutými cestou zavádzania nových pracovných metód — strhujú za sebou iných. Pomáha im v tomto náš agronóm, ktorý pracuje dobre a teší sa autoritou gázov.

Buduju sa silósy, nádrže na močovku. Máme tiež vypracovaný plán agrominimum. Snažíme sa o to, aby polovica pôdy každého gázovstva bola určená na pašienky. Také problémy ako: racionálne kŕmenie, inseminácia, higiena, výmena sevného obilia, komposty a iné, prejednávame s celým obyvateľstvom. Uvažujeme o tom, ako čím lepšie ich zovšeobecniť a zaviesť do praxe tento rok.

Pri zavádzaní poľnohospodárskej výroby a chovu dobytka v našej obci výdatne pomáha rolnické školenie. Od roku 1961 je v Niedzicy činna dvojročná poľnohospodárska škola. Vo všetkých ostatných dedinkach obce: vo Falszytne, na Zámku i v Kacwine jestvujú poľnohospodárske školenia. V zimnom období prevádzali sme tiež trojdňové školenia pre gázov. Záležitosť pozdvihovania vedy poľno-

hospodárskej predkladáme tiež na pochovoroch v krúžkoch dedinských gázdiniek. Na kurzoch ako napr. varenia a šitia.

Cinnosť spoločenskej iniciatívy v našej obci nedá sa uzavrieť niekoľkými vetami. Prejavuje sa v rôznych podmienkach na každej dedinke, v každej organizácii. Spomeniem tuna ešte niekoľkými slovami o stále zvýšujúcim sa počte turistov a harcerskej pomocnej „Akcie Spiš“ pre popularizáciu našich terénov. Len, aby sa viac neprejavili minuloročné fažkosti so zásobovaním.

Tieto, v krátkosti vymenované výsledky našej obce nevznikli samé sebou. Zrodili sa v spoločenskom činе a sú výsledkom iniciatívy nášho dedinského aktív v ktorom vyznamenávajú sa takí aktivisti ako: Jan Majerczak, Jan Kapołka, Stefaniak, Neupauer a mnohí ďalší. Sú výsledkom najrôznejších iniciatív hospodárskych, kultúrnych a pomocok okresných úradov. Výsledkom politickej činnosti našej strany zahrňujúcej stále viac verejnosť našej obce. Sú výsledkom všetkých spoločenských sil angažovaných v dedinském výbere Fronty Národné. Jednoty bez rozdielu na národnosť. Všetci prispievajú jednakým vkladom a jednako pracujú.

Tento rok oslavujeme 20. výročie Ludového Poľska. Preto si chceme dať obzvlášť záležať na spoločenskej práci, chceme dať do poriadku naše dedinky, odstrániť zbytočné, valiacie sa stavby. Opraviť ohrady, založiť záhradky a kvetinové hriadiely, rozvinúť kultúrnu prácu. Vypracovávame zvláštne plán oslav. Ale o tom už porozprávame inokedy.

My zo svojej strany zdôrazníme, že v tejto širokej činnosti stranickeho výboru v Niedzicy, okolo ktorého zošupuje sa práca všetkých organizácií, celé obyvateľstvo, vzniká široký front dedinskéj iniciatívy pre premenu dediny, jej demokratizáciu, vybíja sa priama účasť spoločnosti na riadení, v pozdvihovaní kultúrnej úrovne hospodárenia a dedinského života, zlúčujú sa snahy obyvateľstva s politikou strany.

ADAM ADAMEC

Naši čitateľia určite si pamäťajú fotografiu obchodu GS v Piekielniku, ktorú práve pred rokom sme uverejnili v marcovom čísle „Života“, upozorňujúc, že už je najvyšší čas na prestávanie obchodu do vyhovujúcej miestnosti. Onedlho Piekielnik obdrží moderný obchod v pavilóne, ktorého stavbu, trvajúcu už dosť dlho zobrazuje dnešná fotografia. Ako nám pišu obyvatelia Piekielnika bude sa tuna načádzať, popri obchode, klub-kaviareň.

Chceli by sme upozorniť, že aj iné návrhy našej redakcie boli realizované. V čísle 5/63, v článku „Nová dedina“ poukazovali sme na nutnosť otvorenia v Łapszach Niżnych jedálne — reštaurácie. Ako nám oznamujú už istý čas v tejto dedinke je v prevádzke takýto podnik.

Tento rok prajeme našim čitateľom, aby aj iné návrhy našej redakcie boli realizované. Je možné že patričné orgány Jablonky rozhodnú sa konečne odstrániť hnešnú búdu na križovatke, ktorej fotografiu uverejnili sme v čísle X/63 „Života“ na str. 10.

A oto jeszcze jedna pozytywnie załatwiona sprawa w wyniku interwencji Czytelników za pośrednictwem naszej redakcji.

Komenda Główna Milicji Obywatelskiej poinformowała nas, że: zarzuty czynione przez naszych Czytelników funkcjonariuszowi MO J. Ostrowskiemu, komendantowi Posterunku MO w Łapszach Niżnych zostały potwierdzone w wyniku dochodzeń służbowych.

W związku z powyższym w stosunku do winnego zostały wyciągnięte surowe wnioski dyscyplinarne i sierż. J. Ostrowski od lipca 1963 roku nie pełni już funkcji komendanta Posterunku MO w Łapszach Niżnych.

Poinformowano nas także, że nie stwierdzono w wystąpienach J. Ostrowskiego momentów o charakterze nacjonalistycznym. Tłem słuszych skarg były głównie zatargi sąsiadzkie i rodzinne.

VIEITE ŽE?

... najdlhšou riekou na svete je americká rieka Mississippi-Missouri, ktoréj tok je dlhý 6970 km

... najdlhšou riekou Európy je Volga — 3688 km

... najdlhším prieplavom na svete je Belomorsko-baltský prieplav v SSSR (vybudovaný r. 1933), ktorý meria 227 km

... najdlhším mostom na svete je oceľový visutý most cez zátoku v Golden Gate v San Francisco v USA. Meria 6,4 km

... najdlhší železničný tunel na svete je Huntington Lake, tunel v pohorí Sierra Nevada v USA. Meria 21,8 km. Najdlhší tunel v ČSSR je Harmanceký tunel vo Veľkej Fatre, ktorý je dlhý 4,2 km

... najvyššie položená železnica je trať Rio Mulato do Potosí v horskom masíve And v Bolívii, ktorá viedie vo výške 4880 m (najvyššia hora Európy Montblanc je vysoká 4810 m)

... najväčším ostrovom na našej planéte je Grónsko. Jeho rozloha je 2,175.600 km². Najväčším ostrovom Európy je Veľká Británia, ktorá meria 228.300 km²

HÁDANKY

1. Traja chlapci sa delili o výhru. Prvý dostal polovinu a jednu korunu. Druhý dostal polovinu zbytku a jednu korunu. Tretí dostal polovinu zbytku a tri koruny. Koľko korún si delili chlapci?

2. Pes a mačka bežali z určitého miesta ku stromu a späť na to isté miesto. Celá dráha je dlhá 16,2 m.

Psi skok je dlhý 5 dm, mačací skok je dlhý 2 dm. Než ale pes skočí 3 razy, skočí mačka 5 razy. Aký bol výsledok závodu v okamžiku, keď sa vrátili na pôvodné stanisko?

Rozluštenie posielajte na adresu redakcie do dňa 15.II.1964.

Cakajú Vás knižné odmeny.

ROZLUŠTENIE HÁDANIEK Z ČÍSLA 1/64:

1. Kúskok mydla väží 3 kilogramy

2. Pes dohoní lišku za 4 minuty.

Odmeny obdržali: E. BRAUNER — Podwilk, J. KNAPCZYK — Zubrzyca Dolna, J. HELDAK — Cz. Góra.

VOZ V PRAVEKU

Prameňmi nepísaných kapitol našich najstarších dejín sú doklady ľudskej práce a činnosti, ako pracovné nástroje, zbrane, ekrasy, spôsob pochovávania, ohniská, typy obytných chát, kultové predmety atď. Preto čím sú nálezy hnejsie, tým viac vieme o živote pravekých ľudí, tým sú lepšie môže rekonštruovať dány minulosť.

Vo všetkých končinách sveta, kde rozvívali v praveku najstaršie civilizácie, rozvíjala sa viera v nadprirodzené sily. Ľudia sa kľaňali predovšetkým tým prírodným úkazom, ktoré mali pre život človeka dominantný význam. Náboženské predmety vtedajšej spoločnosti súviseli so skresleným poznaniem prírody a kozmu. Prírodné úkazy sa stali v praveku božstvami. Človek im vzdával pocitu zo strachom a zo závislosti od nich.

Tažko povedať, kedy, v ktorej etape svojho rozvoja sa začal človek zaujímať o vesmírne telesá, napríklad o Slnko. U nás to boli najskôr prví roľníci pred 6000 rokmi, ktorých obava o úrodu viedla k vytvoreniu kultu slinka. A s týmto kultom sa stretávame vo všetkých obdobiah praveku.

Medzi predmetmi kultového charakteru mal určitú úlohu aj voz. Voz sám o sebe, ako dopravný prostriedok, patrí k dôležitým vynálezom praveku. Skonštruovanie prvého voza nie je európskym vynálezom. Po prvý raz sa začali vozy používať okolo roku 3 500 pred n.l., a to v oblasti starých kultúrnych centier medzi Perzským zálivom a Stredozemným morom. Podľa archeologických dokladov na našom území bol voz známy až v polovici 2. tisícročia pred našim letopočtom. V strednej Európe, teda i u nás, bola vtedy doba bronzová, ktorá bola dôležitým medzínkrom vo vývoji ľudskej spoločnosti, lebo ľudstvo sa zoznámilo s prvým kovom. Na výrobu nástrojov sa používala zmes medi a cínu, t.j. bronzovina. A tú významnú úlohu ako dopravný prostriedok mal práve voz. Podstatne sa urýchilla doprava a výmena tovarov medzi vzdialými krajinami a tým sa prispelo k veľkému rozvoju diaľkového obchodu. V zmysle rozvíjajúcej sa abstrakcie preniká v tomto období do kultových obradov aj voz, najmä s vysvetľovaním niektorých úkazov vesmíru a pri pohrebných obradoch.

Zo starnej doby bronzovej poznáme hlinené ploché kolieska so štvormi priečkami o priemere okolo 10 cm. Hlinené kolieska neboli len kultovými symbolmi, ale skutočnými napodobeninami kolies vtedajších vozov a boli pravdepodobne súčasťami drevených kultových vozíkov. Sú to modely vozových kolies. Z mladšej doby bronzovej už poznáme miniatúrne vozy a predmety opatrené koliesami. Sú vyhotovené z hliny alebo bronzu. Všeobecne ich nazývame „kultové vozy“. Kultové vozy sú nepríamymi dokladmi toho, ako vyzeral vtedajší drevený voz.

Medzi obradovými vozmi sa dostáva do

popredia tzv. „slnčený voz“ z Trundholmu v Dánsku. Je výrobkom veľmi zručného a vyspelého kovolejctva. Celý je dlhý 60 cm a je vyhotovený odliatím z bronzu. Slnčený voz z Trundholmu sa skladá z koníka, ktorý je v prednej časti vozíka, a z veľkého kotúča. Bronzový kruh s koňom stojí na podvozku zo 6 kolies. Koník je dutý a patrí doteraz k najstarším bronzovým zvieracím plastikám. Koň má na šíji ušká, do ktorých pravdepodobne bola navlečená šnúrka a ňou tahal bronzový kotúč. Samotný kruh sa skladá s dvoch mierne navonok konkvených bronzových platní, z ktorých jedna strana prikrytá tenkou fóliou zo zlata, zdobenou koncentrickými kruhmi a špirálkami. Druhá strana ostala matná, avšak bola podobne zdobená špirálovým motívom. Slnčený voz z Trundholmu patrí k jedinečným a mnohovranným pamätkám. Strana so zlatou fóliou predstavovala lesk a žiaru Slnka, kým druhá strana očividne predstavovala Mesiac. Tento vozík nám dokladá vieriť ľudí z doby bronzovej v existenciu slnčeného božstva, ktoré na svoju kožodennú púť po oblohe si zapriahalo voz so Slnkom a Mesiacom. Na skalnej mařbe vo Švédsku (z Kalleby) je tiež zobrazený tahany kruh, čo nie je nič iné ako obraz Slnka. Pravda, s podobným vysvetľovaním obehu Slnka sa stretávame aj v starogrécnych mýtoch.

V Československu je známy bronzový vozík z Milavče pri Domažliciach. Tento uni-

Mařba jazdca na dvojkolesovom voze, ktorý unáša pára koňov — Djerat, severná Afrika.

(okolo 1000 pred n.l.) súvisel s uctievaním Slnka, i keď ho našli v hrobe bojovníka ako popolnicu.

S vozom sa ďalej stretávame v pohrebnych zvyklostiach starnej doby železnej (700 — 400 pred n.l.) V tomto období voz vyjadruje predstavy a vieri človeka v posmrtný život. Súvisí s vieriou človeka, že zomrelý po smrti putuje vozom na ďalšiu cestu. Svedčia o tom hroby kmeňových náčelníkov v tzv. bylskej kultúre. V ich hrobkách nachádzame voz skutočnej veľkosti. Z voza sa samozrejme zachovali iba kovové súčiastky.

V Karpatknej kotlini v starnej dobe železnej bolo všeobecným zvykom zomrelých spaľovať. Spálené kostičky sa vkladali do popolnice. Kmeňových náčelníkov pochovávali pod mohyly. V nich niektoré hlinené popolnice stojia na 4 kolesách. Tu môžeme spomenúť kultový vozík z Káňa v Maďarsku (okres Tolna).

Dvojkolesový vozík do ktorého je zapriahnutý pára koňov v Djerat — severná Afrika.

Katný bronzový vozík sa skladá zo štvorkolesového podvozku s neotáčajúcimi sa kolami a z veľkej polohu výške nádoby s okrajom zdobeným slnčenými motívmi. Tento kultový vozík z mladšej doby bronzovej

Obsah náboženských zvykostí a prejavov je rozsiahla téma. Preto sme v tomto príspiveku zamerali pozornosť iba na voz a úlohu, akú mal v dobových kultových predstavách.

KMOTOR ČINČURINKA FIŠKÁLOM

Vareškár Ondrej Brečkár chodieval so svojím javorovým tovarom na trhy do blízkeho mesta a skoro vždy sa zastavil v krémke, trochu občerstviť sa po ceste.

Raz sa vybral Brečka z domu bez raňajok s veľkou nošou variech, lycic, vahanov a iného vareškárskeho tovaru. Zastavil sa v krémke a vypýtal si dve na tvrdzo uvarené vajcia a sľubil, že ich večer na spiatočnej ceste zaplatí.

Krémár mu ako starému známemu vďačne tie dve vajcia uvaril, Brečka ich schutí zjedol a potom sa pobral do mesta.

Na trhu sa mu tovar chytrou minul a Brečka sa s priateľmi v meste zabavil a na dlžobu zabudol. Tak sa miňal mesiac za mesiacom a rok po roku.

Brečka veru vajcia nezaplatil a krémár ho neuopomínil. Až po siedmich rokoch zastavil krémár Brečku.

— No, Ondrejko, kedy zaplatíte tie dve vajcia, čo ste kedysi dávno u mňa zjedli?

Ondrej sa na to už nepamätať a spýtal sa:

— Aké dve vajcia?

Až keď mu krémár dopodrobna vysprával, čo, ako a kedy to bolo, udrel sa Ondrej po čele a povedal:

— Joj, veru, máte pravdu! Ja som už na tie dve vajcia dávno zabudol. Ale nič to! Tu máte šesták, odrátať sa z tie dve vajcia a za ostatok mil doneste vína.

No krémár Srušo Nadplácaný peniaze nevezal.

— Nie, — rieko. — Čože je to? Na čože mi je šesták?

Vzal kriedu, začal na stole rátať a hovoril:

— Z tých dvoch vajec by boli bývali dve sliepky, za roky by naniesli čo len sto vajec: z tých by bolo bývalo sto sliepok, — a tak za tých sedem rokov by bol krémár podľa svojho ráťania toľko mal z tých dvoch vajec, že by sa mu Brečka jakži nebola možlo vyplatíť.

Ale aby ste videli, Ondrejko, že vás šanujem, nuž nepýtám od vás všetko, ale mi dáte len sto zlatých a budeme zas dobrí kamaráti, — prihováral sa krémár vareškárovi.

— Ba čerta rohatého ti dám, a nie sto zlatých. Keď nechces šesták, ne-

dám ti nič, ved si ma ty už neraz oklamal! — A buchnúc dverami, že sa krémara zatriasla, odišiel.

Krémár hned za horúca vareškára na tých sto zlatých zažaloval.

Ked mal ísť Ondrej na súd, ovesil hlavu a smutný, zamyslený chodil po kopaničiach.

Strelol ho kmotor Fero Činčurinka a spýtal sa ho, čo je taký smutný.

Vareškár mu vysprával, čo ho trápi, a prešibaný kmotor mu povedal:

— Neboj sa ty nič, kmotre. Len si miňa vezmi za fiškálu a uvidíš, že na súde vyhrás!

Na druhý deň išiel vareškár na súd a pojal so sebou aj kmotra ako fiškálu.

Ale kmotor náročky zostal vonku za dverami.

Krémár hned vyrátal sudeovi svoju škodu a prosil, aby mu prisúdili tých sto zlatých.

Ondro zasa prosil sudecu, aby počkal chvíľku, kým príde jeho fiškál, lebo on má ľažký jazyk a sám sa brániť nevie.

Sudeca pristal a spýtal sa vareškára:

— Nuž a kdeže máš toho fiškála?

— Hned príde, — odpovedal vareškár. Nuž len sedeli a čakali. Už čakanie sudeu omrzelo, keď sa vtom dvere otvorili a kmotor, akoby sotva dych popadal, vbehol dnu a rieko:

— Prosím za prepáčenie, že som sa trošku omeškal. Ja som fiškáalom tomu vareškárovi.

Sudeca sa usmial a rieko:

— Keď si ty fiškál, kde tak dlho trčíš?

— Pán veľkomožný, — vyhováral sa kmotor, — varil som hrach a čakal som, až sa dovari, lebo ho budem rozsievať.

— Ba tvoju hlavu! — zvolal sudeca. — ký čert to kedy slychal varený hrach rozsievať! Ved ti ten nevzide!

A pohotový kmotor mu na to:

— Pán veľkomožný! Keď môj varený hrach nevzide a tof krémárovi dve uvarené vajíčka sliepka vysedi?

Sudeca dal kmotrovi za pravdu a krémára odsúdil, že musí všetky trovy za súd zaplatiť.

(Z knihy „Slovenské rozprávky“)

Długie wieczory zimowe, wolny czas od zajęć, brak niekiedy na wsi organizowanych rozmów kulturalnych wpływa ujemnie na samopoczucie.

Jak wykorzystać czas, aby rozwiązać nudę? Czytać i pogłębiać wiedzę to jedyne wyjście. Pogłębianie wiedzy z zakresu rolnictwa przyniesie obustronne korzyści i dla czytelnika i dla społeczeństwa.

Dla ułatwienia naszym czytelnikom wybór „co warto przeczytać” podajemy kilka pozycji z różnych dziedzin przede wszystkim z zakresu rolnictwa, budownictwa wiejskiego, mechanizacji, hodowli.

Z zakresu agrotechniki ukazała się ciekawa broszura pt. „KOMPOST” — Chmielecki W. — Wyd. PWRiL, s. 40 cena 2.— zł. Autor omawia wartość nawozowej kompostów, zakładanie stosu kompostowego oraz sposoby kompostowania różnych materiałów. Czytelnik znajdzie również wskazówki dotyczące nawożenia kompostem.

Tego samego autora ukazała się książeczka pt. „ZBOŻA W GOSPODARSTWACH CHŁOPSKICH”, s. 192, cena 15.— zł, w której omawia się znaczenie uprawy roślin zbożowych w gospodarstwie chłopskim, ich udział w strukturze zasiewów, agrotechnike, sposób przechowywania oraz zwalczanie chorób i szkodników roślin zbożowych.

Znaczenie uprawy ziemniaka w naszych warunkach nie spada, a przeciwnie nabiera, wobec potrzeby rozwijania hodowli, coraz większego znaczenia.

Przeczytaj więc książkę pt. „UPRAWA ZIEMNIAKÓW” — Gabriel W., wyd. II, 1962 r. s. 144, cena 10.— zł. Autor omawia zabiegi niezbędne do osiągnięcia wysokich plonów ziemniaków. Szczególną uwagę zwraca na rozprzestrzenianie się chorób wirusowych jako jednej z przyczyn wyradzania się ziemniaków i podaje sposoby zabezpieczenia przed nimi plantacji ziemniaczanych. Materiał zawarty w tej książce interesujący nie tylko dla agronomów, ale dla bezpośrednich producentów, a więc chłopów.

I jeszcze jedna ciekawa pozycja książkowa, zalecana naszym czytelnikom, to książka pt. „NAJWAŻNIEJSZE WIADOMOŚCI O NASIENNICTWIE I PROGRAMIE NASIENNYM 1961-1965”, autor T. Kraus, s. 64, cena 5.— zł. W publikacji podano wiadomości dotyczące przebiegu i organizacji hodowli roślin oraz nasiennictwa w Polsce. Omówiono również szczegółowo program nasienny ustalony na lata 1961-1965. Broszura przeznaczona jest dla osób zajmujących się organizacją rolnictwa, zwłaszcza nasiennictwa w terenie oraz aktywu politycznego i fachowego.

Czorzą bardziej rozwijająca się hodowla drobiu w Polsce spowodowała, że legi sztuczne wypierają legi naturalne. Dzięki szeroko wprowadzanym legom sztucznym można wykorzystać wszystkie jaja ze stad o wysokiej wartości użytkowej oraz otrzymać wczesne pisklęta.

Porady w tym zakresie znajdziesz w broszurze pt. „SZTUCZNY WYLEG DROBIU”. Czesińska M. s. 95, rys. 45, cena 8.— zł. Autorka zapoznaje hodowcę z aparatami wylegowymi, techniką sztucznego wylegania i odchowu piskląt. Tę bardzo pożyteczną broszurę polecamy wszystkim hodowcom drobiu.

Wiele ciekawostek znajdziesz w periodyku „WIEŚ WSPÓŁCZESNA”. W nr. 11 za m-c listopad 1963 r. Czesław Wojdan omawia sprawy związane z wykorzystaniem Funduszu Rozwoju Rolnictwa w gromadach objętych koncentracją maszyn. Już obecnie wartość sprzętu jaką dysponują kółka rolnicze wynosi ponad 5 mld zł. Korzyści widoczne. Lepsza uprawa gleb, szybszy i bez strat sprzęt zboż, lżejsza praca w wiele gospodarstwach rolnych. W tym samym numerze publikowany jest artykuł Barbary Wełner pt. „WYJŚĆ NA PRZECIW POTRZEBOM MŁODYCH ROLNIKÓW”. Artykuł omawia niektóre aspekty działalności ZMW wskazując m.in. na konieczność koncentrowania uwagi starszych rolników na tym, aby umożliwić młodym zdobywanie wiedzy rolniczej. Autorka postuluje rozwinięcie punktów konsultacyjnych, umożliwiających zdobywanie wiedzy nie tylko w szkołach. Przysposobienia Rolniczego, ale również systemem zaocznym w technikach i szkołach wyższych.

(P. D.)

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

NABYCIE GOSPODARSTWA PRZEZ ZASIEDZENIE

Zasiedzenie nieruchomości oznacza nabycie jej na własność z mocy samego prawa wskutek dłużoletniego posiadania.

Nabyć nieruchomość na własność przez zasiedzenie może tylko ten kto posiada ją jak własna. Tak więc np. dzierżawca nie może nabyć użytkowanej nieruchomości przez zasiedzenie. Nieruchomość można nabycie na własność przez zasiedzenie w dobry lub złej wierze. Według prawa rzecznego ten kto posiada nieruchomość w dobry wierze nabycie ją na własność przez zasiedzenie po 20 latach posiadania. Natomiast

posiadacz w złej wierze po upływie lat 30.

Posiadaczem w dobrej wierze jest ten kto miał prawo objąć nieruchomość w posiadaniu jako właściciel mimo że formalnie właścicielem nie jest, np. kupił ją na podstawie umowy prywatnej lub otrzymał ją w drodze spadku lub darowizny bez formalnego aktu prawnego.

Posiadaczem w złej wierze jest ten, kto wie, że posiadana nieruchomość nie należy do niego i że nie miał prawa jej objęcia jako właściciel.

Pamiętać należy, że na obszarze całego państwa z wyłączeniem terenów byłej Generalnej Gubernii nie wlicza się do czasu wymaganego do zasiedzenia całego okresu okupacji hitlerowskiej.

Kto bez ważnej podstawy prawnnej został wpisany do księgi wieczystej jako właściciel nieruchomości, nabywa ją na własność przez zasiedzenie jeżeli został wpisany conajmniej 10 lat temu i przez tyle lat nieruchomości p'sada.

Bieg zasiedzenia może być przerwany jeżeli: wytoczono

posiadaczu proces o posiadane grunty albo wskutek uznania przez posiadacza praw właściciela do posiadanych gruntów (np. płacenie właścielowi czynszu dzierżawnego).

Należy pamiętać, że do czasu posiadania przez obecnego posiadacza zalicza się okres posiadania a tej nieruchomości przez jego poprzednika prawnego, np. spadkodawcę, darczyńce itp.

Wniosek o stwierdzenie zasiedzenia należy złożyć w sądzie powiatowym dla tego powiatu, w którym położona jest dana nieruchomość.

Mgr E. NEWSKA

JALOWOSC BYDŁA

Ogólnie jalowosć bydła nazywana jest czasową lub stałą niezdolnością krowy do rozrodu. Jedni uważają, że jalowosć to krowy, które w ciągu 5-6 miesięcy od ocieplenia nie zostaną ponownie zacielone.

Krowa powinna sę cielić raz do roku, gdy jest to zgodne z naturą. Każda nieprawidłowość przynosi straty materialne spowodowane zmniejszeniem ilości mleka i liczby przychrówka.

Nektóre krowy udaje się zacielić przy pierwszej rui, czasem już w 2-3 tygodni po ocieplaniu. Jednak tak wcześnie krycie nie jest wskazane, gdyż zmniejsza w ten sposób produkcję mleka i osiąga sama krowę. Najlepsze wyniki daje zacielenie krowy w trzecim miesiącu po ocieplaniu.

Jak ważnym i często spotykanym momentem w hodowli bydła na terenie Spisza, Podhala i Orawy jest jalowosć, może świadczyć fakt, że podczas ostatniej narady korespondentów „Zivotu” w Nowym Targu, co drugie bezmaga pytanie kierowane do mnie

dotyczyło nie czego innego, a właśnie jalowosci, a pytan tych było sporo.

Wobec takiego stanu rzeczy trzeba sobie uprzejomnie zapytać, jakie są przyczyny właśnie tej jalowosci:

Przyczyny dzielimy na pięć grup:

i) jalowosć spowodowana niezdolnością wychowem, pielegnacją i żywieniem.

2) jalowosć spowodowana chorobami krycia roznoszonymi przez buhaję

3) jalowosć spowodowana wadami rozwojowymi dróg rodnych.

4) jalowosć spowodowana mechanicznymi uszkodzeniami dróg rodnych.

5) jalowosć spowodowana niezdolnością buhaję.

Niewiąsciwa pielegnacja i żywienie a przede wszystkim

mało troskliwy wychów młodzieży nie są do naprawienia przez stosowanie takich czynników lekarstw. Tu dobrze wykonyki przynosi tylko dobra ręka hodowcy. Chorobami krycia roznoszonymi przez buhaję naizywnie takie schorzenia jak: bruceloze (choroba Banga) zarazę rzeszistkową, chorobę metwikkową, otret i guzickową zapalenie pochwy.

Wady rozwijowe dróg rodnych stanowią około 8-10% przyczyn jalowosci. Często występują one przy chowie w bliskim pokrewieństwie.

Uszkodzenie dróg rodnych powstaje prawie wyłącznie przy udzielaniu krowom nieumiejętnych pomocy przy porodzie.

Jak więc widzimy, przyczyn niezdolnością bydła może być dużo, trzeba więc im starać się zapobiegać w miarę możliwości.

Zapobeganie chorobom krycia, jako najważniejszym polega na stałym okresowym badaniu buhajów. U krów doprowadzonych zwracać należy uwagę na to, co służy rujnowej jeziorce buhaję. Wypadku wystąpienia mętnego nie

wolno krowy kryć buhajom. Obory powinny być przyjmowane dwa razy w roku odkażone i pobielane. Po odkażeniu, a zwłaszcza po poronieniu należy odkażać stanowisko krowy zaraz po odejściu żołyska stosując: 3% roztwór kresoliny, 2% sody żrącej. Dobrze też jest używać za ściółkę suchego torfu.

Zapobeganie chorobom krycia ułatwia urządzenie osobnego pomieszczenia do porodu, do którego wprowadza się krowy na 2-3 dni przed porodem.

Dr H. MĄCZKA

Zalecana literatura:

Chów zwierząt gospodarskich — Praca zbiorowa 1956 cena 20 zł. Wyd. PWRiL.

Książka jest praktycznym poradnikiem omawiającym całokształt spraw związanych z chowem bydła, trzody, koni, owiec i drobiu w gospodarstwie chłopskim. Podano w niej również wiadomości dotyczące produkcji pasz, budownictwa pomieszczeń inwentarskich, jak też chorób zwierząt gospodarskich.

Maszyny rolnicze bardziej skomplikowane powinny znajdować się w pomieszczeniach zamkniętych (szopy, wozownie itp.), wolnych od innych przedmiotów i materiałów i mających suche i równe podłogi.

Maszyny prostsze, bardziej odporne na wpływy atmosferyczne (jak np. plugi, brony, kultywatory, waty itp.), powinny być zabezpieczone przyjmniej daszkiem. Można je zostawić na powietrzu pod warunkiem, że będą dobrze zakonserwowane. Każda maszyna przed przechowaniem powinna być rozmontowana i oczyyszczona z brudu i smaru. Części nie zużyte po należytym oczyszczaniu i namasztowaniu montujemy spowrotem. Części zużyte, nadające się do remontu przekazujemy do odpowiedniego warsztatu do reperacji. Części zużyte nie nadające się do remontu należy wymienić na nowe.

inż. M. SZWEDO

NISKA WILGOTNOŚĆ POWIETRZA

Najczęściej bywa wywołana wysoką temperaturą, brakiem deszczu oraz silnymi wiatrami. Wszystkie te czynniki wpływają na zwiększone parowanie wody z roślin i gleby. Rośliny wiednia, obumierają. Liście, kwiaty, owoce opadają i wytwarzają się warunki dla rozwoju najróżnej szkodliwych szkodników jak pchełki, mszyce i gąsienice. Niska wilgotność powietrza nie jest zwykłe bardzo szkodliwą, zwłaszcza jeżeli trwa niedługo. Jednak dłuższa, tworząca suszę powoduje również wysuszenie gleby, które pociąga za sobą już znaczne szkody. Rolnikowi, ciekawie jest bronić się przed brakiem deszczu lub silnymi wiatrami, łatwiej natomiast zapobiegać zupełnemu wysuszeniu gleby. Dobry rolnik może np. dbać o to aby nagromadzić w glebie zimą jak największe zapasy wody z opadów zimowych i aby zapasy te utrzymać

INŻYNIER ROLNIK

jak najdłużej. Jakim sposobem? Tym że wykonyuje starannie orki przedzimową pamiętając o przysłowiu: „Dobra orka, gnoj furka — złe oranie, fur nie stanie”. Ostre, dobrze wysuszowane skiby tworzące nierówną powierzchnię roli, dobrze zatrzymują śnieg i zwiększa zasoby wilgoci, w glebie. Trzeba też sobie zdać sprawę z tego, że duży zapas wody może gromadzić i utrzymywać tylko kulturalną glebę, mającą strukturę gruziłowatą, o której odwzorowanie rolnik musi ciągle dbać.

Wysoka wilgotność powietrza — stwarza przede wszystkim sprzyjające warunki dla

rozwoju chorób. Jak poważne niebezpieczeństwo stanowią w ubiegłym roku dla ziemniaków zaraza ziemniaczana — choroba „mokrego” roku? Przy nadmiernej wilgotności powietrza pojawiają się również często: chwościk burakowy, różne mączniki i zgnilizny.

Na zakończenie można powiedzieć, że o ile przy niskiej wilgotności powietrza rolnik może chociaż pospiesznie bronić się przed jej ujemnymi wpływami, o tyle przy wysokiej wilgotności powietrza jest całkiem bezsilny. Zwalczać może jedynie jej skutki, tj. choroby oraz szkodliki przy pomocy środków chemicznych.

JAK PRZECHOWYWAĆ I KONSERWOWAĆ MASZYNY ROLNICZE?

Podstawowym warunkiem zabezpieczenia maszyn rolniczych przed ich przedwcześniezym zużyciem jest dobrze przeprowadzona konserwacja w czasie przestoi.

zamiesime na cesto, które necháme 30 minut kysnút. Medzitím zmiesme spolu 2 dl mýky a 25 dkg masla (alebo margarinu). Zamiesme hmotu upravime do tvaru tehličky. Vykysnút cesto na pomůckej doske rozvalkáme na väčší štvorec, vložíme do neho tehličku maslového cesta, ktoré pozakladáme vykysnutým cestom zo všetkých strán (ako listkové cesto). Po piatich minutiach cesto rozvalkáme a poskladáme znova. Toto opakujeme 5-6 ráz s päť minútovými prestávkami. Nakoniec cesto rozvalkáme na hrubú 1 cm a pokrájame na 6 cm široké pásky, ktoré rozdelíme na 18-20 cm obdĺžniky. Každý obdĺžnik prekrojime ulohoprične na dva trojuholníky. Na každý trojuholník dámé pikantný lekvár a cesto ľahko skrútime od širšieho konca k hrotu. Potriem ich rozšľahaným vajíčkom a na vymastenom plechu necháme ešte podkysnúť. Pečieme ich v dobre vyhriatej

rúre. Upečené rožky ešte teplé posypeme vanilkovým cukrom.

MEDOVÝ KOLAČ BEZ MEDU

25 dkg kryštálového cukru na miernom ohni necháme skaramelovať a to tak, že cukor dáme v kastróle na oheň a necháme mierne zhnedniť (nespáliti). Potom karamel zalejeme 1/2 lit. vody a zahrievame dokiaľ sa nerozpustí, priame ešte 25 dkg kryštálového cukru a keď sa i tento rozpustí, dáme roztok vychladnúť. Do vychladnutého pridáme 1 kg hladkej mýky, 1 celé vajíčko, 1-2 polievkové lyžice bravčovej masti, na hrot nože škorice, 7-8 kúskov jemne rozličených hrebíčkov a ak máme, postrúhanú citrónovú kôrku. Pre lepšiu chut možeme pridať za hrst sušených umytych hrozienok. Cesto dokladne vareškou vypracujeme, až je hladké. Pečieme ho na vymastenom plechu pospané sekannymi orechami.

ZAPEKANÉ BRAVČOVÉ S KAPUSTOU

1/2 km mäsa, 1 a 1/2 kg kapusty, trochę rajčiakowego preťaku, sól, korenie, rascu, 10-15 dkg masti.

Drobno nakrájanú cibulú oprážime doružova vo váčku, přidáme pokrájanú kapustu (môže byť aj kyslá kapusta) a spoločne vsetko dusíme. Vodu nepridávame. Ked kapusta zmäkne, zmiešame ju s nakrájaným osoleným a okoreným mäsem, ktoré sme 15 minút podušili. Potom vsetko vysypeme do vymästeného pečáku a v rúre zapekáme asi 1/2 hodiny.

HALUŠKY S UDÉNÝM MÁSOM

3 hrste cestovin (kolienka alebo makaróny), 2 lyžičky tuku, sól, 15 až 20 dkg vareného údeného mäsa,

Decembrová noc roku 1937 rýchlo padala na mesto. Tma zahala ulici, obklopila budovy. Len na námesti lampy rozprášovali tmu, bleskavé sviatky vymýšľali priestory neďaleko odiľa.

Skala — robotnická štvrť Opoczna — už spala, pritiačená murom ľinákov na spadnutie k dolom po výpadku vysokom zemi. Petrolejky, ktoré sem tam horeli rýchlo hasli... Ludia hádzali sa do posteľe, z hľavice unaveným pracov vydávajúc níboké vzdyčiny. Skoro rano rev továrenských sínier mal ich opäť zbudil do práce. Je pravodl, že tototo sa netýkalo väčšiny. Vela bolo aj v noci. Nezamestnani.

Bližila sa veľmi krutá zima. Zvestovali ju bielé plachty sieni, vietor lukajúci v stepených uličkach a dôbiedzačujúca zima, tento rok veľmi tiež v noči. Nezamestnani.

Ludia šli do práce uzímení a smutní. Cieľ je dnes poradie? Koho tvár nebude sa páčiť majiteľovi to-

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

II

Túto noc Władysław Żytny nemohol spať. Vyšiel pred dom. Bola ešte tma, ale už by malo svietiť, lebo sem tam ozývali sa kohútia a v oknach žiarili prvé lampy. Skala vstala skoro rano tak ako skoro včera šla spať.

— Čo robí? — uvažoval Żytny — Včera uplynul termín vypovede. Bez práce človek zdochne od hladu... Nikde nedostanem zamestnanie... A čo bude so štrajkom? Smeini opúšťajú továreň pred jeho vypuknutím? Nie, nesmiem. V továri Lakšie, účinnejšie je možné viest štrajk.

Zamyslený vrátil sa do izby, porrel na vychladnutú kuchynu a následne tam kávu, ktorú dilo a chutne pil. Brána továrne bola pren zavrotená. Stražník dobre poznal všet-

kých prepustených a najmä jeho. Už dávno sa nemali radí... Žytny neznášal toto narmyslenia, ktorý jediaci lahký chlieb z milosti továrnika slúžil mu s mimoriadou hor-

úľu — už spala, pritiačená murom ľinákov na spadnutie k dolom po výpadku vysokom zemi. Petrolejky, ktoré sem tam horeli rýchlo hasli... Ludia hádzali sa do posteľe, z hľavice unaveným pracov vydávajúc níboké vzdyčiny. Skoro rano rev továrenských sínier mal ich opäť zbudil do práce. Je pravodl, že tototo sa netýkalo väčšiny. Vela bolo aj v noci. Nezamestnani.

Bližila sa veľmi krutá zima. Zvestovali ju bielé plachty sieni, vietor lukajúci v stepených uličkach a dôbiedzačujúca zima, tento rok veľmi tiež v noči. Nezamestnani.

Ludia šli do práce uzímení a smutní. Cieľ je dnes poradie? Koho tvár nebude sa páčiť majiteľovi to-

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaļuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých, ktorí pracovali a tých, ktorí dostali vypo-vedi.

V „Cementowce“ v továri Dziegulském, v hutí skla, tabule boli plne vypovedené. Biele listky strasili. Na každom, dolu bol viditeľný výbražný podpis riaditeľa. Na dalaďu...

Po poslednom masovom prepúšťaní v továriach Opoczna zavrádilo niejaké čudné ovzdušie... Práca po kraňovala normálne, ale nad nou vziašalo sa niečo, čo pripomínilo veľké mračno, ktoré sa prevaľuje vzdachu, niekedy dokonca je nechýbné, aby náhle bleskami a lejákom upozorniť na svoju silu.

V „Cementowce“ už uplyne otvorené hovorilo sa o štrajku. Nikto nerohodoval o jeho osude v tejto chvíli, ale každý ciu, že je zbraňou, ktorou učinost závisí od počtu všetkých: tých,